മണിവീണ

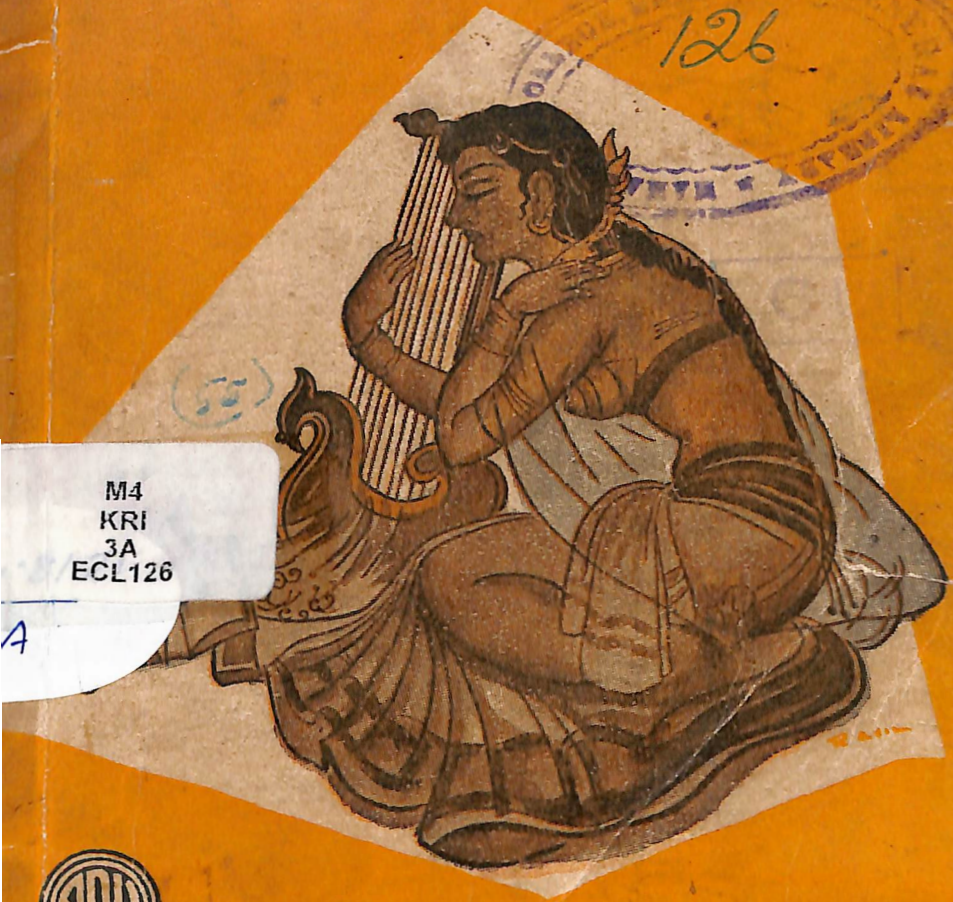

126

M4
KRI
3A
ECL126

4

ചങ്ങമ്പുഴ

വിഷയവിവരം

നമ്പർ.	പേര്.	രീതി.	പേജ്
1	തുഷാരഗീതി	കേക	1
2	ആ പൂമാല	ഓമനക്കുട്ടൻ	4
3	വിനീതവാഞ്ഛിതം	ഉപസപ്പിണി	11
4	ആശ	കേക	13
5	പരാജയം	മാകന്ദമഞ്ജരി	14
6	ജീവിതസ്വപ്നം	ഉപസപ്പിണി	18
7	വിശ്രാന്തി	അന്നനട	21
8	തപ്തസ്മരണ	ഉപസപ്പിണി	24
9	എന്റെ നിർവൃതി	ഗുണമേരും	28
10	ഹേമ	കേക	29
11	ശവകുടീരത്തിന്മേൽ	ഉപസപ്പിണി	31
12	ഏകാന്തതയിൽ	ഗുണമേരും	32
13	അനുഭൂതി	കേക	35
14	സങ്കേതം	മാവേലി	38
15	ശൂന്യതയിൽ	പാന	39
16	വിസ്മൃതി	മാവേലി	40
17	പ്രഭാതബാഷ്പം	താരാട്ട്	41
18	ആ രംഗം	തിരുവാതിര	45
19	അടുത്തപ്രഭാതം	മാവേലി	46
20	പ്രതീക്ഷ	ഉപസപ്പിണി	48

മണിവീണ

തുഷാരഗീതി

സ്വാഗതം സവിതാവേ! നിർമ്മലാത്മാവേ! സ്വാമിൻ;
ഭാഗധേയത്താലെനിക്കങ്ങയെക്കാണാറായി.

ധന്യനാമവിടുത്തെക്കാരുണ്യാതിരേകത്താ-
ലെന്നാത്മാവൊരു കൊച്ചുതേജോമണ്ഡലമിപ്പോൾ.

ഞാനൊരുമഞ്ഞുതുള്ളി—തെറിച്ചിപ്പോയ്, ക്ഷണികത
നാനാതപ്തങ്ങളിലൊരു നീർപ്പോളയേക്കാൾ തുച്ഛം.

ഭ്രമിക്കും നാകത്തിനുമെന്നുപോലൊരു രത്ന-
സീമയായ് നിലകൊള്ളും ചക്രവാളത്തെപ്പോലെ,

നിത്യമല്ലാത്തോരെന്നിലെന്തിനാണവിടുത്തെ
നിസ്തുലപ്രഭാപൂരം ചൊരിഞ്ഞു പാഴാക്കുന്നു?

ഇത്തേജോഭരം തെല്ലും താങ്ങുവാൻ കെല്പില്ലല്ലോ
സതപരം സ്വാമിൻ! രാഗമൂക ഞാൻ മൂർച്ഛിച്ചാലോ!

ഒരുകാലത്തും തലപൊക്കിടാത്തിപ്പുൽക്കൊടി-
ക്കൊരുഭാരവുംകൂടിയേറിയെൻജന്മിയാൽ ഞാൻ!

കമ്മസാക്ഷിയാം ഭവാനെന്നോട്ടു നിശ്ശബ്ദമായ്
നമ്മസല്ലാപം ചെയ്യുതാരുമിന്നറിയേണ്ട.

ഈ നിഗ്രഥമാം ദിവ്യപ്രേമമൊന്നല്ലീ, തമോ–
ലീനമായൊരെൻജന്മം വെളിച്ചമാക്കിത്തീർത്തു?

അകളങ്കാത്മാവിൻകുമങ്ങയോടെനിക്കൊട്ടും
പ്രകടിപ്പിക്കാനില്ല ശക്തി,യെൻ കൃതജ്ഞത!

നിസ്തുലരാഗത്താലെൻഹൃദയം വികസിക്കെ
നിർജ്ജീവവസ്തുക്കൾക്കും സൗന്ദര്യമായ് ഞാൻപോലും

അവസാനിച്ചീടാത്ത പുളകാങ്കുരത്തിനാ–
ലവനീദേവി നിത്യമൂകയായ് നിലകൊൾകെ,

പരിപാവനയാമജ്ജനനി കാൺകെക്കാൺകെ–
പ്പരിപൂർണ്ണതയിങ്കൽ ചെന്നു ഞാൻ ലയിക്കാവൂ!

പക്ഷികൾ മനോജ്ഞമാം പഞ്ചമഗാനങ്ങളാൽ,
വൃക്ഷങ്ങൾ മധുരമാം മർമ്മരാരവത്തിനാൽ;

ലതകൾ നൃത്തത്തിനാൽ, പുഷ്പങ്ങൾ സുഗന്ധത്താൽ;
സതതം ചിത്തം തുടിച്ചെന്നെന്നുമാനന്ദിക്കും!

നിസ്സാരമാകും, ക്ഷണം മാത്രമുപോം, മൊരു വെറും
നിശ്ശബ്ദമന്ദസ്മിതം മാത്രമാണെന്നാനന്ദം.

ആയതിൻ പരിധിയാണെന്നതെ പരിപൂർത്തി
മായണമതിങ്കൽ ഞാനെത്തിയാലപ്പോൾതന്നെ!

അലഘുപ്രഭയേലും, തവ ദിവ്യാംശുവൊന്നി-
ലലിഞ്ഞു ചേർന്നീടുവാൻ വെമ്പലായി മേ, ദേവ!

മായുന്നതെന്തിന്നായ് ഞാൻ?—തന്മൂലം ഭവരശ്മി
മാമകാഭയാലല്പം മിന്നിക്കാനായാ, ലായി!

രാഗചുംബിയാം തുച്ഛജീവിതം മദീയം, ഹാ!
ത്യാഗത്തിലെത്തിപ്പൂ ഞാൻ!—വിരമിക്കട്ടേ, നാഥാ!...

ആ പൂമാല

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം?....."

അപ്രമേയവിലാസലോലയാം
സുപ്രഭാതത്തിൻ സുസ്മിതം
പൂവ്വിങ്ങ് മുഖത്തിങ്കലൊക്കെയും
പൂവിതളൊളി പൂശുമ്പോഠം,
നിദ്രയ്ക്കന്നോട്ട യാത്രയും ചൊല്ലി
നിർദ്ദയം വിട്ടുപോകയാൽ,
മന്ദചേഷ്ടനായ് നിന്നിരുന്ന, ഞാൻ
മന്ദിരാങ്കണവീഥിയിൽ
എത്തിയെൻ കാതിലപ്പൊഴതൊരു
മുഗ്ധസംഗീതകന്ദളം.....

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം?....."

പച്ചപ്പുൽക്കൊടിത്തുഞ്ചിൽ തഞ്ചുന്ന
കൊച്ചുമാണിക്യക്കല്ലുകഠം,

ഞാനറിഞ്ഞതില്ലെന്തുകൊണ്ടെ,ന്നെൻ
മാനസം കവന്നീലൊട്ടും.

അല്ലെങ്കിൽ ചിത്തമെ,ങ്ങതാ ഗാന
കല്ലോലത്തിലലിഞ്ഞല്ലോ!

ഗാനമാലികേ! വെൽക വെൽക നീ
മാനസോല്ലാസദായികേ!

ഇത്രനാളും നുകർന്നതില്ല ഞാ–
നിത്തരമൊരു പീയൂഷം.

പിന്നെയുമതാ, തെന്നലിലൂടെ
വന്നിടുന്നുണ്ടെന്നാനന്ദം.....

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിൻെറ രോമാഞ്ചം?....."

* * *

"നന്മലരായ് വിരിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത
പൊൻമുകുളമേ, ധന്യ നീ! —

തിന്മതൻനിഴൽ തീണ്ടിടാത്തുള്ള
നിർമ്മലതപമേ, ധന്യ നീ! —

പുഞ്ചിരിക്കൊള്ളും വാസന്തശ്രീ, നിൻ
പിഞ്ചുകൈയിലൊതുങ്ങിയോ?

മാനവന്മാർ നിൻ ചുറ്റുമായുടൻ
മാലികയ്ക്കായ് വന്നെത്തുമെ,
ഉത്തമേ! നിൻമുഖത്തു നോക്കുമ്പോ–
ളെത്രചിത്തം തുടിച്ചീടാ!

ഹാ! മലീമസമാനസർപോലു–
മോമനേ! നിന്നെക്കാണുമ്പോൾ,
പൂതചിത്തരായ് തീരുമാറുള്ളോ–
രേതുശക്തി നീ നിമ്മലേ?

നിൽക്ക, നിൽക്ക, ഞാൻ കാണട്ടെ നിന്നെ
നിഷ്കളങ്കസൗന്ദര്യമേ!!

* * *

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം?....."

രാജപാതയിൽ പൊന്നുഷസ്സുപോൽ
രാജിച്ചീടിനാൾ ബാലിക.
സംഖ്യയില്ലാതെ കൂടിനാർ ചുറ്റും
തങ്കനാണയം തങ്കുവോർ.
ആശയുൾത്താരിലേവനുമുണ്ടാ–
പ്പേശലമാല്യം വാങ്ങുവാൻ.

എന്തതിൻവിലയാകട്ടെ, വാങ്ങാൻ
സന്തോഷം ചെറുതല്ലേവാനും.

സുന്ദരാധരപല്ലവങ്ങളിൽ
മന്ദഹാസം വിരിയവെ;
നീലലോലാളകങ്ങളം നമ്മു-
ഫാലകത്തിലിളകവെ;
മന്ദവായുവിലംശുകാഞ്ചലം
മന്ദമന്ദമിളകവെ;
വിണ്ണിനുള്ള വിശുദ്ധകാന്തി,യാ-
ക്കണ്ണിണയിൽ വഴിയവെ
മാലികയുമായ് മംഗലാംഗിയാമം
ലാലസിച്ചിതാപ്പാതയിൽ!!

താരുണ്യ, മൽപനാളിനുള്ളിലാ-
ത്താരതിരുടൽ പുൽകിടാം
ഇന്നോരാനന്ദസാരമാ മിളം-
കുന്ദകോരകം താനവം.
രാജപാതയിൽ തിങ്ങിക്കൂടിയോ-
രാ ജനാവലിയൊന്നുപോൽ,
ആനന്ദസ്തബ്ധമായി, സുന്ദര-
ഗാനമീവിധം കേൾക്കവെ.....

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം?....."

* * *

മേലെഴുന്നൊരത്തുമലർമാല്യ–
മാളില്ലേ, വാങ്ങാനാരുമേ?
തങ്കനാണ്യങ്ങളായതിന്നവർ
ശങ്കിയാതെത്ര നല്കീല!

പൊന്നു നല്കുന്ന പൂവിനായിക്കൊ–
ണ്ടെന്നാലും, മതി വന്നീലേ?

ഓമലേ! നിൻ ധനാഭിലാഷത്തിൻ–
സീമ നീപോലും കാണ്മീലേ?

അന്തരീക്ഷാന്തരം പിളർന്നും, നീ
ഹന്ത! പായുന്നു മോഹമേ!

* * *

"ആരുവാങ്ങു, മിന്നാരുവാങ്ങു, മീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം?....."

പൊൻപുലരിയെത്തെല്ലിടമുൻപു
ചുംബനംചെയ്ത ഭാനുമാൻ,
നീലവാനിൻ നടുവിലായ് നിന്നു
തീയെതിർ വെയിൽ തൂകുന്നു.

പച്ചിലച്ചാത്തിനുള്ളിലായോരോ
പക്ഷികൾ കൊഞ്ചും വിശ്രമം.
പൂട്ടകൊണ്ടു വരണ്ടവായുവി–
ലാടിടുന്ന ലതാളികൾ.
ആരും വാങ്ങിയിട്ടില്ലെന്നോ, ഹാ! നി–
ന്നാരാമശ്രീതൻ സൗഭാഗ്യം?

* * *

കാട്ടിലാ മരച്ചോട്ടിലാ, യുണ്ടൊ–
രാട്ടിടയ കുമാരകൻ,
ഉച്ചവെയ്ലേല്ക്കാതുല്ലസിക്കുന്ന
പച്ചപ്പുൽത്തട്ടിലേകനായ്.
മുൻപിലായിതാ, മോഹനാംഗിയാം
വെമ്പലാന്നൊരു ബാലിക,
ഇപ്പൊഴുണ്ടപ്പിഞ്ചുകൈയില–
പ്പൊൽപ്പുതുമലർമാലിക.....

ആനതാനനയായി നിന്നവ–
ളാദരാൽ, മന്ദമോതിനാൾ:—
"ബാല! മൽ തുച്ഛസമ്മാനമാകും
മാല,—നീയിതു വാങ്ങുമോ?"
വിസ്മയസ്തബ്ധനായതില്ലവൻ
വിസ്മരിച്ചതില്ലൊന്നുമേ.

സ്വീയമാം ശാന്തഭാവത്തിൽ, സ്മിത–
പീയൂഷംതൂകിയോതിനാൻ:—

"ഇല്ലല്ലോ നിനക്കേകുവാനൊരു
ചില്ലിക്കാശുമെൻ കൈവശം!"

അസ്സമാംഗിതന്നക്ഷികളിലി–
തശ്രുബിന്ദുക്കൾ ചേർത്തുപോയ്!

അഗ്ഗളനാളത്തിങ്കൽ നിന്നിദം
നിർഗ്ഗളിച്ചു സഗൽഗ്ഗദം:—

"ഒന്നുരണ്ടല്ല തങ്കനാണയം
മുന്നിൽവച്ചുതാ മാനുഷർ;

ആയവക്കാശ്ശം വിറ്റീല, ഞാനീ–
യാരാമത്തിന്റെ രോമാഞ്ചം!"—

"ഓമനേ! മാറ്റിരുന്നിട്ടുന്ന ഞാ–
നാമലർമാല്യം വാങ്ങിയാൽ

എന്തു നൽകേണ്ടു പിന്നെ ഞാ,നെന്റെ
സന്തോഷത്തിന്റെ മുദ്രയായ്?"

പുഞ്ചിരിയിൽ കളിത്ത,നൽക്കിളി–
കൊഞ്ചൽതൂകിനാൾ, കൺമണി:—

"ആ മുരളിയിൽ നിന്നൊരു വെറും
കോമളഗാനം പോരുമേ!!....."

വിനീതവാഞ്ഛിതം

മരതകാഭ വഴിഞ്ഞൊഴുകീടുമി–
ത്തുണസമാകുലമൈതാനഭൂമിയിൽ;
മട്ടുമലരണിവല്ലികൾ ചൂഴുമീ–
മലയജാമലശീതളഛായയിൽ;
കലിതകൗതുകമാടുമേച്ചീവിധം
കഴിയുവാനെന്ന ഭാഗ്യം ലഭിച്ചിടും!

വിജനതകൾക്കു ജീവൻകൊടുക്കുമെൻ
മുരളികാനന്ദഗാനലഹരിയിൽ,
മതിമറന്നെത്ര കാനനവല്ലികൾ
തലകുലുക്കി രസിക്കയില്ലെപ്പൊഴും!

ഉദയകൗതുകം കാണുവാനായ് സ്വയം
മിഴിതുറക്കും മുകുളമുഗ്ധാംഗിമാർ,
ഭരിതമോദമെൻ മുന്നിലാത്താദരം
ചൊരിയുകില്ലെത്ര രാഗപരിമളം!

മൃദുലമംഗളസംഗീതലോലയാ–
യൊഴുകിടുന്നോരിക്കൊച്ചുപൂഞ്ചോലയിൽ,
സമയമെത്രകഴിക്കില്ല നിത്യവും
സരസലീലയിൽ ഞാനും സഖാക്കളും!

സുഖസുഷുപ്തികലരും സുശീതള–
സുമവിരാജിത സുന്ദരശയ്യയിൽ;

മധുരചിന്താലഹരിയിൽ ലീനനാ-
യമരുമാച്ചുടുമദ്ധ്യാഹ്നവേളയിൽ;
വയലിൽനിന്നും മടങ്ങുമൊരോമലാ-
ളണയുമെൻ മുന്നിലാനതമൗലിയായ!

ചുരുൾമുടിക്കെട്ടഴിച്ചുവിതത്തുകൊ-
ണ്ടരികിൽനില്ക്കുമവളോടു മന്ദമായ്,
ഹരിതഭീപ്രമക്കാനനമണ്ഡല-
ചരിതമോരോന്നു ചോദിച്ചുനാകുലം,

മലിനമേശാത്തൊരാത്മാത്ഥസൗഹൃദ-
മുടലവീചിയിൽ മഗ്നനായ് വാണിടും.

ലളിതചന്ദ്രികകോരിച്ചൊരിഞ്ഞിടും
ഹൃദയമോഹനഹേമന്തരാത്രിയിൽ
പൊഴിയുമെൻ മൂളിപ്പാട്ടുകഥ കേട്ടുകേ-
ട്ടലിയുമോരോരോ വെൺമണൽത്തിട്ടുകഥ!

മലയമാരുതനേറ്റേറ്റു, കോകില-
മധുരപഞ്ചമം കേട്ടുകേട്ടങ്ങനെ;
മടുമലരണിവല്ലികഥ ചൂഴുമീ
മലയജാമലശീതളച്ഛായയിൽ;
കലിതകൗതുക,മാടുമേച്ചീവിധം
കഴിയുവാനെന്നു ഭാഗ്യം ലഭിച്ചിടും!

ആശ

ഒരു വെൺമുകിൽമാലയായിരുന്നെങ്കിൽ, ചെന്ന-
ച്ചെറുതാരകയെ ഞാനിക്ഷണം ചുംബിച്ചേനെ
കൊതിയുണ്ടെല്ലായ്പ്പൊഴും ചിത്തത്തിനാകാശത്തിൻ
മതിലേഖയെ മന്ദം മാറിലേയ്ക്കണയ്ക്കുവാൻ!

വഴിയേ വന്നോൻ കാൽക്കൽ നില്പവ കൈവിട്ടു, ഞാൻ
വഴിതും വസ്തുക്കളിൽ കയറിപ്പിടിക്കുന്ന
കാലത്തിൻ കണ്ണാടിയിൽക്രൂടി ഞാൻ നോക്കീടുമ്പോൾ
കാണുന്ന നാനാവർണ്ണമയമായ് മൽജീവിതം.
ഹരിതപ്രഭം പോയതി, പ്പൊഴുള്ളതുപീതം
വരുവാനിരിക്കുന്നതൊക്കെയും തമോമയം!

'നാളെ', 'യിന്നലെ',യെന്ന പേരെഴുമിരുവർ തൻ
തോളിൽ കൈപിടിച്ചെത്തു'മിന്നേ!' നീ ബലഹീന!
നിന്നെപ്പോൽ, നിശ്ശൂന്യതയ്ക്കുള്ളിലെത്രപേരിനി-
ച്ചെന്നെത്തിക്കഴിഞ്ഞാലെന്നാശയ്ക്കു വിരമിക്കാം?

പരാജയം

സംസാര ചക്രത്തിരിച്ചിലിൽ, തേമാനം
സംഭവിച്ചീടാത്തസൗരയൂഥം;
ചേതസ്സുമാകഷ്കങ്ങളായ് മിന്നിടും
ജ്യോതിർമ്മയങ്ങളാം ഗോളജാലം;
ആദിയു,മന്തവു,മില്ലാതപാരമാ-
യാവിർഭവിക്കുമൊരന്തരീക്ഷം
ഇത്രമേലത്ഭുതമൊന്നിക്കും, ബ്രഹ്മാണ്ഡ-
മെത്രസഹസ്രങ്ങളുണ്ടിനിയും,
കോടാനുകോടികളായവയേതൊരു
വാടാവിളക്കിൻ സ്ഥൂലിംഗകങ്ങളും?

ഇന്നത്തെ'ശ്ശാസ്ത്ര'ത്തെപ്പോലും പൊട്ടുന്നനെ-
സ്സംഭ്രമിപ്പിച്ചോരജ്ഞാതസത്യം—
എത്രപരീക്ഷണപാടവംകൊണ്ടു,മൊ-
രെത്തും പിടിയും ലഭിച്ചിടാതെ,
മർത്ത്യനെപ്പേർത്തും ഭയനീയസംശയ-
ഗ്രസ്തനായ് മാറും മഹാരഹസ്യം—
ഏതു,തിൻ നിത്യപ്രകാശസരിത്തിലെൻ
ചേതനേ! ചെന്നു ലയിക്കുക, നീ!

ആയതിൻസൗന്ദര്യബോധലഹരിയി-
ലാനന്ദഗാനമുതിർക്കുക, നീ!

* * *

ഛിന്നപരാജയ, മെന്തുഭയനീയം
ബന്ധിതമയ്യോ, പുരോഗമനം!
"സംഭവ്യത തൻ തിരകളിൽ"നിന്നൊട്ടും
മുൻപോട്ടുപോകാത്ത ശാസ്ത്രമേ! നീ,
വിശ്വംജയിച്ചെന്നഭിമാനകാഹള-
മിത്രയും കാലം മുഴക്കിയില്ലേ?
ഒന്നിനുമൊട്ടും വഴങ്ങാതെ പാഞ്ഞതാം
നിന്നഹങ്കാരമിന്നെങ്ങുപോയി?
സാതപമിന്നുനീ തുകുമിഗ്ഗൽഗദം
ഭാരതം പണ്ടേ പൊഴിച്ചതല്ലേ?
അന്നതുകേട്ടിട്ടവഗണിച്ചെന്തിനോ
മുന്നോട്ട നീ, ഹാ! കുതിച്ചുപാഞ്ഞു.
ഇന്നതു നന്നായറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞ നീ
നിന്നിതാ പിന്നെയും സംഭ്രമിപ്പൂ.

തതപചിന്താബ്ധിതൻ താഴത്തെത്തട്ടിൽനി-
ന്നുത്തമരതനങ്ങൾ വാരി വാരി,
അന്നാപ്പിതാമഹർ തന്നിരുന്നില്ലെങ്കി-
ലിന്നയ്യോ! പട്ടിണിതന്നെ നമ്മൾ!

മാനസത്തിന്റെ വിശപ്പിനുമാത്രമാ–
മാമുനിശ്രേഷ്ഠന്മാർ പിച്ചതെണ്ടി.
അന്നൊരുതത്തയുംക്രൗടിയൊരത്ഭുത–
ബ്രഹ്മാണ്ഡഗീതമെടുത്തുപാടി.
ആയതിൻമാറൊലിയല്ലല്ലീ, നമ്മളിൽ
പായുന്നതോരോ ഞരമ്പുതോറും!
എന്നിട്ടും കഷ്ടം പരിഷ്കാരഭാവത്തിൽ
നിന്ദിക്കയാണതു നമ്മളിന്നും!!

* * * *

കാലദേശാദിയറുണ്ടെല്ലാറിന്നു,മൊ–
രാലംബകേന്ദ്രമാം ശക്തിയേതോ!
സത്യമതല്ലെങ്കിലക്കൊരിക്കലൊ–
ന്നുത്തരമിക്കിലുമിച്ചുക്രൂടേ?
കാണാത്തതൊക്കെക്കളവല്ല, കൺമുൻപിൽ
കാണുന്നതെല്ലാം ശരിയുമല്ല.

കൽപ്പാവതൻമുൻപിൽ കൈക്രൂപ്പിനിൽക്കുവാ–
നുൽബോധിപ്പിക്കുവോനല്ലയീ ഞാൻ.
നിന്ദ്യപുരോഹിതർ നിർമ്മിക്കും ദൈവത്തെ
വന്ദിക്കാനല്ലെൻ നവോപദേശം.
ഏതോ നിരർത്ഥനിയമപരിധിയി–
ലേകാന്തയാത്ര തുടരുവോർ നാം—

നശ്വരജീവികം നമ്മഠംക്കതീതമായ്
വിശ്വത്തിലുണ്ടൊരു നിത്യസത്യം
ആ നിരഹങ്കാരമീയശക്തിതൻ മുന്നിലി-
ന്നാനതമൗലികളാക, നമ്മഠം!!

ഏതോവെളിച്ചത്തിനെന്തിനോ വേണ്ടിവ-
ന്നാവിർഭവിക്കും നിഴലുകഠം നാം—
നമ്മുടെ മാംസചക്ഷുസ്സുകഠംക്കപ്പുറം
ചിന്മയജ്യോതിസ്സൊന്നുജ്ജ്വലിപ്പൂ.
ആ നിർമ്മലാത്മീയസ്നേഹത്തിൻമുന്നിലി-
ന്നഞ്ജലിബദ്ധന്മാരാക, നമ്മഠം!!

ഏതിനിനണഞ്ഞുനാ, മെന്തിനുമാഞ്ഞു നാ-
മെന്തിനീ ലോകത്തിലൊത്തുകൂടി?
എങ്ങുനിന്നീവിധമിങ്ങുവന്നെത്തിനാ-
മെങ്ങോട്ടുപോകയാണെങ്ങുചെല്ലും?
അജ്ഞാതം! അജ്ഞാതം!—അയ്യോ ജഗത്തിതി-
ന്നത്തരമെന്നിനിച്ചൊല്ലുമാവോ!!

ജീവിതസ്വപ്നം

പതവുപറിയ ജീവന്റെ ഗൽഗദ-
ശ്രുതിയിലും ഹന്ത! താളംപിടിക്കലും—
മനമുരുകിയുതിരുന്ന കണ്ണുനീർ-
ക്കണികകൾകൊണ്ടു ദാഹമടക്കലും—
സ്ഥിതിയിതുതന്നെ പണ്ടു,മിപ്പോഴു,മി-
ക്ഷിതിയിതുവിധം തന്നെയാം മേലിലും!

വിലരഹിതമാം വാഗ്വാദഘോഷവും
പരിദേവങ്ങളും, പാഴ്കലഹങ്ങളും;
ചതിയു, മീർഷ്യയും, വൻപു, മസൂയയും,
ഹൃദയശൂന്യമാം പച്ചച്ചിരികളും;
പരപരിഹാസവാഞ്ഛയും, വൈരവും
പരമനീചമായോരഹങ്കാരവും;
—മതി;യിതല്ലല്ലി, സാഭിമാനം സകാ
മഹിപുകഴ്ന്ന മാനവജീവിതം?
അതു,മതുവെറും പാഴ്ക്കിനാവാണതാ-
ണതിലുമേറെയും ഭയനീയമോർക്കിൽ!

ക്ഷണികതയ്ക്കൊരു പര്യായമാം, ഹിമ-
കണികമാത്രമാണീ ലോകജീവിതം.

അതിസുശക്തമാമായസഹസ്രവു–
മടിയുമന്ത്യത്തിലാഴക്കുചാമ്പലായ്

വെറുതെ, യെന്തിനു പിന്നെയീ വ്യർത്ഥമാം
പരിഭവവും, കലഹവും, കോപവും?

അരിയസൗഹാർദ്ദകല്പകച്ഛായയി–
ലണയുകല്ലല്ലി, നമ്മൾക്കൊരുത്സവം?—

കലിതസൗഖ്യദം തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ
കരളുകൈമാറി യാശ്വസിച്ചുങ്ങനെ,

സതതമൊന്നിച്ചു തോളോടു തോളുചേർ–
ത്തുമരുകല്ലല്ലി, നമ്മൾക്കൊരുത്സവം?—

മരണമെത്തി വിളിക്കുവരേയ്ക്കു, നാം
മഹിയിലെന്തിനു വേറിട്ടുനിൽക്കണം?

വെറുതെ, മർത്യ, മടിക്കുന്നതെന്തിനാ–
ണൊരുപിടി വെറും പാഴ്മണലല്ലി, നീ?

ഒരുദിനം നിന്റെ കണ്ണൊന്നടയുകി–
ലതുമതി, ലോകം നിന്നെ മറക്കുവാൻ!

ഭവനശാന്തി ഭജിക്ക നീ; സോദര–
ഹൃദയരക്തം കൊതിക്കാതിരിക്ക നീ!

നിഹത! നീയു, മീഞാനു, മവനുമി–
ന്നൊരുപോലാലംബശൂന്യരാം ജീവികൾ!

വിധിവിഹിതപ്രവാഹത്തിലൊന്നുപോ-
ലൊഴകിടും വെറുമോലത്തുരുമ്പുകഠം!

കഴികയില്ല നമുക്കാക്രമായതി-
ന്നടിയൊഴുക്കിനെതിരിട്ടുനീന്തുവാൻ!

എവിടെയെങ്കിലുമെത്തട്ടെ, യാകയാ-
ലതിനൊരുപോൽ വിധേയരായ്തീരുക!

പരമനിർമ്മലസ്നേഹമേ, നിന്നുടെ
പരിധിയില്ലാത്ത നിർവ്വാണമണ്ഡലം

സുലളിതോജ്ജ്വലം, സുപ്രഭാസങ്കുലം
സുഖദസുന്ദര ചിന്താസുരഭിലം!—

മഹിതമാകുമവിടമായീടണം
മഹിയിൽ നമ്മഠംതന്നാത്മലീലാങ്കണം.

വിശ്രാന്തി.

ചുടുവെയിലിതു മനുഷ്യഹൃത്തിലെ-
ക്കുറിനുതയെക്കാളതീവ ശീതളം.
ഇവിടെ, യീമരത്തണൽച്ചുവട്ടിലൊ-
ന്നിനിയൊരിത്തിരി തലചായ്ക്കട്ടെ, ഞാൻ
വിവശനായൊരെൻ, വിവിധചിന്തയീ
വിജനതയിൽ തെല്ലടങ്ങിയെങ്കിലോ!

കാളകളാലാപഗളിതകണ്ഠരായ്
വരികരികിലെൻ കിളിക്കിടാങ്ങളേ!
അസഹ്യമല്ലെനിക്കണുവു, മിപ്പൊഴീ
വരണ്ടവായുവിൻ പരുത്തചുംബനം.
പരിസരമെല്ലാം പരുഷമാമോരോ
പരിഭവസ്വരം തിരയടിച്ചിട്ടും
ഹൃദയശൂന്യമാം മണിയറയിലെ-
സ്സുമശയനത്തിൽ കൊതിപ്പതില്ല, ഞാൻ!
തണലുകൾ തിങ്ങിനിറയുമീവെറും
മണലിലീവിധം കിടന്നിട്ടും നേരം
ഒരു പടത്തിനും വഴങ്ങിടാത്തതാ-
മൊരു സമാധാനമനുഭവിപ്പു, ഞാൻ.

വെറുമസൂയയാൽ കരിപിടിച്ചതാ-
മൊരുമുഖവുമില്ലിടത്തൊരേടവും;
പരിഭവമില്ല, പരാതിയുമില്ല;
വിരസതയില്ല; വിലാപവുമില്ല;
വെറും പച്ചച്ചിരിപ്പടപ്പുകളില്ല;
പരപരിഹാസലഹരികളില്ല;
കരാളശാസനാവചനങ്ങളില്ല;
കഠോരമാമോരോ കലഹങ്ങളില്ല,
നിശാന്തരീക്ഷംപോൽ പ്രശാന്തസുന്ദരം
നിഹതജീവി ഞാൻ കിടക്കുമിസ്ഥലം!!

പരമശാന്തി, യെന്നരികിലൂടെ, യൊ-
രരുവിയായ് മന്ദമൊഴുകിടുന്നിതാ!
പരിചൊടായതിൽ പരിസ്ഫുരിച്ചിടും
പരിമൃദുലമാം മധുരമമ്മരം,
തെരുതെരെയെടുത്തെറികയാണൊരു
പുളകത്തിലേയ്ക്കെൻ ക്ഷണിതജീവനെ!

പടന്നപാടപപടലിയിൽ, പാറി-
പ്പറന്നുപാടിടും പതംഗപാളികം,
മരിക്കുവോളവും മറക്കാനാകാത്ത
നിരഘതതപാങ്ങളെനിക്കു നൽകുന്നു!

ചപലലോകലവിലാസിനികളാം
പലപലസുമസുരഭിലാംഗികൾ,
അമിതകൗതുക, മണിയണിയായി–
ന്നലസസുസ്മിതം പൊഴിച്ചിതാ, നിൽപൂ!
ഇനിയെന്തുവേണം, മമ മിഴിയിണ–
യ്ക്കിതിലുപരിയൊരനഘലദർശനം!!

ആകലെക്കാണുമ, ച്ചെറുഗിരികൾ തൻ
പുറകിൽ നിന്നോരോ വിജനസപർണ്ണംപോൽ,
ലളിതനീലിമപരന്ന വാനിലേ–
യ്ക്കിഴഞ്ഞു കേറുമക്കരിമുകിലുകൾ,
അലസമായ് നോക്കിയിരിക്കയാണെനി–
ക്കവനിയി,ലെന്തു സുഖത്തിലും സുഖം!

ആരചനായിടേ,ണ്ടാരമനയും വേ–
ണ്ടൊരു കിരീടവും തലയിൽ ചൂടേണ്ട.
മനോജ്ഞസംഗീതമസ്സണ,മേകാന്ത–
മഹിതശാന്തിദം, മദ്ദീയസങ്കേതം!

മഹാമഹിമകളെഴുന്നൊരീ വിശ്വ–
മഹാകാവ്യം, മുൻപിൽ നിവർത്തിവച്ചിടം,
മനസ്സിലാകാത്ത പലതു, മൊന്നിനി
മനസ്സിലാക്കുവാൻ മുതിർന്നിടട്ടെ, ഞാൻ.

തപ്തസ്മരണ

ആനഘമാകുമപ്പൂവനം കാണുവാ-
നിനിയുമെത്ര ഞാൻ പിന്നോട്ടുപോകണം?
പരമനിർമ്മലസ്നേഹസമന്വിത-
സരളലോലവികാരതരളിതം;
വിവിധചിത്രസമാകുലശ്രീമയ-
വിജനരംഗമാ മംഗളശൈശവം.

നിഹതനായൊരെൻ, ജീവിതവാടിതൻ
കുസുമകാലമേ! നിയിനിയെത്തുമോ?
തവമനോഹരമന്ദസ്മിതാർദ്രമാം
വദനദർശനം സാദ്ധ്യമല്ലെങ്കിലും,
സ്മരണയെന്നെത്തടുക്കുംവരേയ്ക്കു, നി-
ന്നരികിലെന്നും പറന്നെത്തുമെൻമനം!

നവസുഷമകം തിങ്ങിത്തുളുമ്പി, യി-
ബ്ഭുവനമന്നെത്രകാമ്യമായ്തോന്നിമേ!
പരമശൂന്യമിതെന്നാ, ലിതിലിട-
മിരുളുവന്നു നിറഞ്ഞതിന്നെങ്ങനെ?

സഖികളോട്ട ചേന്നാടിയും പാടിയും
സമയമന്ന കഴിച്ചു ഞാൻ സസ്പൃഹം
അപരചിന്തകളില്ലന്ന ഞങ്ങളി–
ലമലകേളികളാട്ടകയെന്നിയെ.
അമരസൗഖ്യങ്ങളാസ്പദിച്ചാസ്പദി–
ച്ചമിതസംതൃപ്തരായുല്ലസിക്കവെ,
ഭരിതവാത്സല്യമന്നാളിലേവന്ന–
മരുളി ഞങ്ങഠംക്കനുഗ്രഹാശംസകഠം!

അപജയത്തിന്നടിത്തറകെട്ടി, മി–
ച്ചപലയൗവനമാശിപ്പതില്ല, ഞാൻ,
മധുരശൈശവം വീണ്ടും ലഭിക്കിലീ
മഹിയിലെന്തിലുംമീതെ ഞാൻ മിന്നുവൻ!
ഇടവിടാതിരുന്നെത്ര ഭജിക്കിലെ–
ന്തിനി വരികയില്ലാവസന്തോത്സവം!

സതതമന്നൊരു കൊച്ചുപൂഞ്ചോലപോൽ
മൂടലഹാസം പൊഴിച്ചു സുഖിച്ചു, ഞാൻ
ചിറകടിച്ചു ചിലച്ചു ചരിച്ചിടും
കുരുവിപോലെ പറന്നുകളിച്ചു, ഞാൻ;
പരിചിതമല്ലെനിക്കൊരു താപവും
പരവശനല്ല ഞാനൊരുനേരവും,

കപടമെന്തെന്നറിയാത്ത കാരണം
കവിതയാണന്നു കാണുന്നതൊക്കെയും,—
ഇനിയതോരോന്നുമോർത്തോർത്തു, തപ്തനായ്
കഴികയല്ലാതെയില്ലൊരുമാർഗ്ഗവും!

മഴമുകിലിൽ മണിമേടതീർക്കുവാൻ
മനമുഴറി മരുവുന്നതിൽപരം,
ഒരു ചെറിയ പൂമ്പാറ്റതൻ പിന്നിലൂ-
ടനുഗമിക്കുന്നതാണെനിക്കുത്സവം!

ചെറുതരംഗച്ചുരുളുകൾ ചിന്നുമീ
ഹൃദയഹാരിയാം നൈതലാമ്പൽക്കുളം,
സമയമെന്നെ ക്ഷണിപ്പതുണ്ടിപ്പൊഴും
സലിലകേളിക്കു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുവാൻ
പുളകമേകിയില്ലെന്നു, യന്നൊക്കെ, യ-
പ്പൂമിനമ്പ്രാവിനെൻ കാലടപ്പാട്ടുകൾ!

ആലരണിത്തോപ്പിലിന്നും ലസിപ്പതു-
ണ്ടതിരിയ ചന്ദനശീതളച്ഛായകൾ,
എവിടെയിന്നു മറഞ്ഞുപോയ്, കഷ്ട! മ-
ന്നവിടെ വന്നെത്തുമെൻ കുട്ടുകാരികൾ?
മൃദുലമഞ്ജുളമഞ്ജീരശിഞ്ജിത-
മുഖരിതമാണവിടമന്നൊക്കെയും.

തകരുകയാണു, വാടിക്കരിഞ്ഞൊരീ
ബകുളപുഷ്പങ്ങൾ കാണുമ്പോ,ളെൻമനം.
അവ പെറുക്കുവാനെന്തു കോലാഹല-
മവിടെ ഞങ്ങളം നടത്തീല നിത്യവും!

അതുലമായൊരാ,രംഗങ്ങളോർത്തിനി
മതികരഞ്ഞതെൻ മന്ദഹൃദയമേ!

എന്റെ നിർവൃതി

കളകളകോകിലാലാപലോലം
കമനീയകാമദപുഷ്പകാലം;

മധുപാനമത്തമധുപഗീതം
മധുരസുരഭിയാം മന്ദവാതം;

മലർനിരമേളിച്ച മഞ്ജുവാടം
മരതകപ്പച്ച വിരിച്ചപാടം;

വിജനവിലാസലതാനികുഞ്ജം
വിമലവേദാന്തവിചാരപുഞ്ജം;

പരിമളകല്ലോലമൽപമൽപം
പരിചിലിളകിടും പുഷ്പതൽപം;

ലളിതനിർവാണ സുധാതരംഗം
കളിയാട്ടമാർദ്രമാമന്തരംഗം

അരികിലാത്മാവിലമൃതസാരം
ചൊരിയും വിശിഷ്ട'തൃഷ്ണാരഹാരം'

ഇനിവേറൊരുത്സവമെന്തുവേണം?
ഇതുതന്നെയെന്നെന്നും നിന്നിടേണം.

ഹേമ

വിനികാംഗനയാം തൻമന്ദഹാസാങ്കുരത്തിൻ
തനിയേകവന്ദ്യവം കമ്പിളിൽ നിറയ്ക്കുന്നു.
അയൽവീട്ടിലെ സഖിയെത്തിടാൻ നേരം വൈകു-
ന്നതിലുണ്ടവൾക്കൽപം താപവുമൽക്കണ്ണുയും.
കണ്ണനാളത്തെത്തിരിച്ചവളെ പ്രതീക്ഷിച്ചു
കൺമണി ക്രൂടക്രൂടെക്കണ്ണയയ്ക്കുന്നു; നോക്കൂ!
അത്തിയാന്നാറിലേയ്ക്കു പോകുവാനായ്, തൻക്രൂട്ടു-
കാത്തുനിന്നീടുമൊരു മാൻകിടാവിനെപ്പോലെ.

തഴകീ തരുണാക്കൻ തങ്കരശ്മിയാ,ലെന്നാൽ
മുഴുവൻ മാഞ്ഞിട്ടില്ല മൂടൽമഞ്ഞെല്ലാടവും
തണലും വെയിലുമില്ലെങ്കുമേ;—സുഖംതരും
തണുവുള്ളൊരു കാറു വീശുന്നുണ്ടിടയ്ക്കിടെ;
ലജ്ജയാൽ മടിച്ചാദ്യമായിത്തൻനാഥൻ വാഴും
മച്ചിലേയ്ക്കൊരു മുഗ്ധ പോയീടുന്നതുപോലെ.

തോളത്തുനിന്നപ്പപ്പോളിഴിയും നീരാളപ്പു-
ഞ്ഞേലത്തുമ്പിളം കരവല്ലിയാലൊതുക്കിയും;

മഞ്ജുളമണിന്തുപുരാരവം വീശ്രുംപടി
കഞ്ജകോമളമായ കാലിണ ചലിപ്പിച്ചും;
സമ്പന്നവസന്തത്തിൻ സ്വത്തമണ്ഡപമായ
ചെമ്പനീരലർക്കാവിൽ വാഴുന്ന വിലാസിനി.
നീലക്കാറൊളിച്ചുരുളളകം മേലേചിന്നി
ലോലഫാലകം സേവാംകുരത്താൽ പേത്തും മിന്നി!
ഉഷസ്സും ലജ്ജിച്ചിട്ട,ണ്ടോമലിൻ, കണ്ണഞ്ചിക്കും
സുഷമാമുകുരത്തിൽ, തൻമുഖം നിഴലിക്കെ!
മഞ്ഞുതുള്ളികളേറ്റു കുളിത്തപനീർപ്പൂവിൻ
മഞ്ജിമ സവിശേഷമുടലാന്തുപോലെ—
രമ്യമാം മധുവിധുകാലത്തെ സ്വപ്നംപോലെ-
യമ്മലർത്തോപ്പിലതാ ലാലസിക്കുന്നു, ഹോമ!!

ശവകുടീരത്തിന്മേൽ

"ഇതിനകത്തുകിടക്കുന്നതുണ്ടൊരു
ശീഥിലരാഗാർദ്രദുർബലമാനസം.
അതുപലപ്പോഴും മന്ത്രിച്ചു:—'നിർമ്മല-
പ്രണയശൂന്യമീ ലോകം തമോമയം!
ഇവിടെയില്ല വെളിച്ചം, മലിനമാ-
മിവിടെയില്ല സഹതാപമമ്മരം!'
അതിനുവേണ്ടിക്കരഞ്ഞു കരഞ്ഞൊരു
കണികപോലും ലഭിച്ചിടാതാകലം,
പരമഘോരനിരാശയിലെപ്പോഴു-
മെരിപൊരിക്കൊണ്ടടിഞ്ഞതാണാ മനം.
പഥിക! നീയൊരു കണ്ണനീർത്തുള്ളിയീ-
മഥിതചിത്തത്തിനായുതിർക്കേണമേ!
അതു സമാശ്വസിക്കട്ടെ തെല്ലെങ്കിലു-
മിവിടെ വന്നൊന്നിരുന്നിട്ടു പോക,നീ!"

ഏകാന്തതയിൽ

I

പലപലവല്ലികളം പൂത്തുപൂത്തു
പരിമളംതങ്ങിയ പൂനിലാവിൽ;
ഒരുകൊച്ചരുവിതൻതീരഭൂവി-
ലൊരുനല്ല നീലശിലാതലത്തിൽ
തിരകളിളക്കുന്ന ചിന്തകളാൽ
തരളിതചിത്തനായ് ഞാനിരിപ്പൂ!

II

സുഖദസുഷുപ്തി പകർന്നനൽകും
സുരസുധാസ്പാദനലോലുപരായ്,
മതിമറന്നാനന്ദതുന്ദിലരായ്
മരുവുന്ന മാലോകരാകമാനം,
പരിമിതമാമൊരു ശാന്തതയെൻ
പരിസരമെല്ലാം നിറഞ്ഞുകാൺമൂ.

III

ഇളകുമിലകളംക്കിടയിലൂടെ-
ത്തെളിതെളെച്ചോരുന്ന ചന്ദ്രികയാൽ,
നിഴലും വെളിച്ചവുമൊത്തുചേർന്ന
നിറയുമീ രമ്യനിശീഥരംഗം,

അലിയിക്കയാണെന്നെ മന്ദമന്ദ-
മനുപമാനന്ദസരസ്സിലൊന്നിൽ.

IV

പരിചിലൊരേകാന്തസ്വപ്നം പോലി-
യരുവിയെൻ മുന്നിലൊലിച്ചിടുന്നു.
വളർവെള്ളിമേഘങ്ങളങ്ങുമിങ്ങു-
മലയുന്ന നിർമ്മലനീലവാനിൽ,
വിലസുന്ന സുന്ദരതാരകളാ-
യനുരാഗചിന്തതന്നങ്കുരങ്ങളാം.

V

ആകതാരിൽ വന്നു തുളുമ്പുമേതോ
പരമാനന്ദത്തിലെപ്പാതിയോളം
ഒരു നീണ്ടനേരിയ ഗാനമായി-
പ്പുതറും സ്വരത്തിൽ പകർന്നശേഷം,
അകലെയാപ്പാതിരാപ്പക്ഷിപോലും
ചിറകുമൊതുക്കിയുറക്കമായി!

VI

ആവിടെയക്ഷേത്രത്തിൻമുന്നിൽ നിൽക്കു-
മരയാലിൻകൊമ്പത്തു മാറി മാറി,
തുരുതുരെത്തുള്ളിപ്പിടഞ്ഞു, ക്രൂകി-
ച്ചിറകടിച്ചാത്തു പറന്ന പാറി.

സമയം കഴിപ്പൂ, സരസമായി–
ട്ടമിതകൗതുകലമാവലുകം.

VII

ഇവയോരോന്നായി ഞാൻ നോക്കിനോക്കി–
യവികലാനന്ദമനുഭവിപ്പൂ.
അരികിലെന്നാൽ കഷ്ടം! മാതുമില്ലെൻ
ഹൃദയോൽസവത്തിനു സാക്ഷിനിൽക്കാൻ
ഉലകിടമെല്ലാമുറക്കമായി
തരുനിരപോലുമനങ്ങാതായി.

VIII

ഇവിടെയീ ഞാൻമാത്രമേകനായി–
ട്ടിതുവിധം നിന്നിദ്രനായിരിപ്പൂ
സകലചരാചരമൊന്നുപോലി–
സ്സുമുദിതശാന്തിയിൽ പംകുകൊഠംകെ,
നിഹതനാമെന്നെയതിങ്കൽനിന്നു–
മകലത്തുനിത്തുന്ന ശക്തിയേതോ?

അനുഭൂതി

പച്ചിലച്ചാത്തിൻപഴുതിങ്കലൂടതാ, കാൺമൂ
പശ്ചിമാംബരത്തിലെപ്പുനിനീർപ്പൂന്തോട്ടങ്ങൾ.
ഇത്തരം സൗന്ദര്യം ഞാൻ നുകരാൻതുടങ്ങിയി-
ട്ടെത്രകാലമാ, യെന്നാലിനിയും തീർന്നില്ലല്ലോ!
ഓരോരോദിവസവുമത്യനർഘമായിട്ടും
ചാരിതയൊന്നീ ലോകഗോളത്തെപ്പുതുക്കുന്നു.
അല്ലെങ്കിൽ, പ്രാപഞ്ചികജീവിതത്തിനെ, നമ്മ-
ളെല്ലാരു, മിതിൻമുൻപേ വെടിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞേനെ!

പൂർവ്വദിങ്മുഖത്തിങ്കൽ സിന്ദൂരപൂരം പൂശി-
പ്പൂവിനെച്ചിരിപ്പിച്ചുവന്നെത്തും പുലരിയും,
മുല്ലമൊട്ടുകൾപോരി വാനിങ്കൽ വിതറിക്കൊ-
ണ്ടല്ലോസഭരിതയായണയും സന്ധ്യാശ്രീയും;
വാനിലുല്ലസിച്ചിട്ടും വാർമതിയൊഴുക്കുന്ന
പൂനിലാവിങ്കൽ കുളിച്ചെത്തിടും രജനിയും—
എന്തിനിപ്രകൃതിയിൽ സൗന്ദര്യമയമായു-
ള്ളെന്തും, ഹാ, ജീവിതത്തെ മധുരിപ്പിച്ചീടുന്നു!

കുളിർത്തമണിത്തെന്നൽ സൗരഭോന്മാദം പൂണ്ടു
തളിത്ത തരുക്കളെത്തഴുകിത്തളരവെ!
അന്തരംഗാന്തരത്തിലംബരാന്തത്തെയേന്തി–
ത്തൻതിരകളാൽ താളം പിടിച്ചു പാടിപ്പാടി,
പാറക്കെട്ടുകൾതോറും പൂളുംകുമണിച്ചിന്നി–
യാരണ്യപൂഞ്ചോലകളമന്ദമൊഴുകവേ,
മരന്ദം തുളുമ്പുന്ന മലരിൻ ചുറ്റുംക്രുടി–
മുരളും തേനീച്ചകൾ പറന്നുകളിക്കവെ;
വല്ലികാനടികൾ നൽപല്ലവാകുലമായ
ചില്ലുകൈയുകളാട്ടി നൃത്തനം ചെയ്തീടവെ;
അറിയാതവരോടുക്രുടി നമ്മളു, മേതോ
പരമാനന്ദപ്രവാഹത്തിങ്കൽ മുഴുകുന്നു.

ഈവിധം മനോഹരവസ്തുക്കളെല്ലാം, നമ്മെ–
"ജീവിക്കു, ജീവിക്കു"കെന്നൽബോധിപ്പിപ്പു നിത്യം.
"നുകരൂ, നുകരൂ, മൽ സൗന്ദര്യം!"—നമ്മോടിളം
മുകുളം വികസിച്ചു നെടുവീർപ്പിട്ടോതുന്നു.

ജീവിതലഘുകാവ്യത്തിൻപകുപ്പുകാശം
കേവലം 'മരണ'ത്തിനുള്ളതാണെങ്കിലാട്ടെ

നിത്യസുന്ദരമാകും, സ്നേഹഗീതിയാലതു
നിസ്തുലമാക്കിത്തീർക്കാനാവുകി,ലതേ കാമ്യം!

സായാഹ്നരാഗംപോലെ സവ്വും തേയാം മായാം
പോയാലോ പോയി; പിന്നെയൊന്നുമില്ലെല്ലാംശൂന്യം!
ഇന്നുനാമുള്ളോ,രില്ലാത്തവരായ് തീർന്നീടേണം
പിന്നാലെ വരുന്നോക്കൊരന്ധാനേഷണത്തിനായ്.

ഇന്നലെ, തേങ്ങിത്തേങ്ങിയെന്തിനോ കരഞ്ഞുഞാ–
നിന്നിനിച്ചിരിക്കട്ടെ;—നാളെ ഞാനൊഴിഞ്ഞേയ്ക്കാം!

സങ്കേതം

ആല്ലെങ്കിൽവേണ്ട;—ഞാനെന്നുമെന്നു—
മല്ലലിൽത്തന്നെ കഴിച്ചുകൊള്ളാം.

ലോകവും ഞാനുമായുള്ള ബന്ധ—
മാസന്നഭാവിയിൽ നഷ്ടമായാൽ,

ആലംബമില്ലാഞ്ഞൊരെന്നയോർത്ത—
ന്നാരുമൊരാളും കരഞ്ഞിടേണ്ട.

എന്നന്ത്യവിശ്രമരംഗമാരും
പൊന്നലർകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞിടേണ്ട.

മാനവപാദസമ്പർക്കമേറ്റ
കാനനാന്തത്തിങ്കൽ വല്ലിടത്തും,

തിങ്ങിട്ടും പച്ചപ്പടർപ്പിനുള്ളിൽ
നിങ്ങളെൻ കല്ലറ തീർക്കുമെങ്കിൽ,

ഞാനെൻവിഫലമാ മാശകളൊ—
ത്താവനാന്തത്തിലടിഞ്ഞുകൊള്ളാം!!

ശൂന്യതയിൽ

ഏകാരക്ഷോരനിരാശ്രയിൽ തന്നെ, യെൻ
ജീവനാളം വരണ്ടുവരണ്ടു ഞാൻ,

എത്രനാളിനിപ്പോകണമീവിധം
ചിൽപ്രകാശമേ! നിന്നടുത്തെത്തുവാൻ?

ഞാനൊരു ശിശു; നിന്നെയെങ്ങാനും, മെൻ
ചാപലത്താലനാദരിച്ചെങ്കിലോ!

അന്ധകാരമായ്;—എൻമുന്നിലൊക്കെയു—
മന്തമറ കൊട്ടുംമണൽക്കാട്ടകം:

കയ്യിലില്ലൊരുമൺവിളക്കെങ്കിലും
വയ്യവയ്യെനിക്കേകാന്തഭീരു ഞാൻ.

ആത്തവേദനം ഞാൻ പൊഴിച്ചീടുമെ—
ന്നാത്മരോദനമാരുണ്ടു കേൾക്കുവാൻ?

നിന്നനിൽപ്പിലിതാ പതിക്കുന്നു ഞാ—
നൊന്നുവന്നെന്നെത്താങ്ങു; വെളിച്ചമേ!!

വിസ്മൃതി

ആയിരം രാഗാർദ്രമാനസങ്ങ–
ളാഴക്കു ചാമ്പലായ് മാറിയാലും,

ആദിത്യൻ നാളെയും വന്നുദിക്കും
ആനന്ദം വീണ്ടും തിരയടിക്കും!

ഇന്നോളമെത്രയോ പിഞ്ചുപൂക്കൾ
മണ്ണായി മണ്ണിലടിഞ്ഞുപോയി?

ഇന്നോളമെത്രവസന്തമാസം
കണ്ണീരിൽ മുങ്ങി മറഞ്ഞുപോയി?

കോകിലമെന്നിട്ടും പാടുന്നില്ലേ?
കോരകം വീണ്ടും വിരിയുന്നില്ലേ?

വിസ്മൃതി! വിസ്മൃതി!—സർവ്വമാ–
നിശ്ശൂന്യഗർത്തത്തിൽ താണുപോണം

ദീനഹൃദയനായ് ചെന്നൊരുനാൾ
ഞാനതിൽ താഴുമ്പോളാരുകേഴും?

പ്രഭാതബാഷ്പം

ഉലകിനെച്ചുംബിച്ചുണർത്തും...വിണ്ണിൻ
മഹനീയതേജോവിലാസം.

മമ നയനങ്ങളിൽ മന്ദം...കുളിർ–
മഴവില്ലിൻ ചാരുതളിച്ചു.

സുഖസുഷുപ്തിയിൽ നിന്നെൻ...ജീവൻ
സുരപഥത്തോളമുയർന്നു.

ഉദയപ്രഭയിൽ കുളിച്ചു...മന്നി–
നുടലാകെക്കോരിത്തരിച്ചു.

പറവകൾ പാടിപ്പറന്നു...പുഷ്പ–
പരിമളമെങ്ങും പരന്നു.

പുലർകാലപുഷ്പമെന്നൽവീശി...പുഞ്ചി–
മലരണിവല്ലികളാടി.

ഇളവെയിലേറുസുഖിച്ചു...ചിത്ര–
ശലഭങ്ങൾ പാറിക്കളിച്ചു.

ഒളിചിന്നും പൂക്കളെപ്പുൽകി...പുൽകി–
യളികുലമങ്ങിങ്ങിളകി.

*　　*　　*

അവികലാനന്ദതരംഗ...സംഗ–
മവനിയിലെങ്ങും ഞാൻ കാൺമൂ.

ഹിമകണവൈഡൂര്യമാല്യം...പിഞ്ചു–
തൃണരാജിക്കേകമിക്കാല്യം.

അതിദിവ്യനവ്യചൈതന്യം...ഒന്നി–
ക്ഷിതിയിങ്കലെങ്ങും പൊഴിപ്പൂ.

എവിടെയുമാനന്ദസ്തുത്യം...മന്നി–
ലെതിന്നുമൊരുന്മേഷഭാവം.

ഹതനായി ഞാൻമാത്രമല്ലേ?...എന്റെ
ഹൃദയം തകരുകയല്ലേ?

മിഴിനീരിൽ മുങ്ങി ഞാനെന്നും...ഏവം
കഴിയണമെന്നാണോ യോഗം?

ഇനിയുമിതെത്രനാൾ താങ്ങും...തീരെ–
സ്സഹിയാനാകാത്തൊരിത്താപം?

സതതം സമാധാനമേകം...അയ്യോ!
സഹതാപശൂന്യമീ ലോകം!!

* * *

കുവനസ്വരൂപിണി, നീയും...കഷ്ടം!
നിഹതനാമെന്നെ മറന്നോ?

വെറുമൊരു സുസ്മിതം മാത്രം...എന്നിൽ
ചൊരിയുകിൽ ഞാൻ ചരിതാർത്ഥൻ

ഒരുപക്ഷേ, ഞാനതുമൂലം...ഒരു
പൊലിയാത്ത താരമായ് തീരാം.

മമജീവനാളം ക്ഷണത്തിൽ...ഒരു
മധുരസംഗീതമായ് മാറാം.

കമനീയസ്വപ്നമേ! ഞാനും...നിന്റെ-
കമിതാക്കന്മാരിലൊന്നല്ലേ?

അനുനയലോലനാമെന്നിൽ...നിന-
ക്കനുകമ്പയില്ലാത്തതെന്തേ?

കപടതമാത്രം നിറഞ്ഞീ...ഭൂമി-
ബ്ഭവനമെനിക്കു മുഷിഞ്ഞു.

ഇവിടെനിന്നിക്ഷണമയ്യോ!...ഞാനി-
ന്നെവിടെയൊന്നോടിയൊളിക്കും?

* * * *

പലപലചിന്തകളെന്നും...ഉള്ളിൽ
അലതല്ലിപ്പൊങ്ങുന്നനേരം,

തലചായ്ക്കുവാനെൻതണലും...ദേവി!
തവമടിത്തട്ടായിരുന്നു.

അതുമിനിലഭ്യമല്ലെങ്കിൽ...പിന്നി-
ക്ഷിതിയിലെനിക്കെന്തു ഭാഗ്യം?

അതിശ്രമിച്ചും ജീവിതപഥം...എനി-
ക്കതുകൊണ്ടിനിയെന്തുകാര്യം?

പരമാത്മസ്നേഹമിപ്പാരിൽ...ഇത്ര-
വിരളമാണെന്നാരറിഞ്ഞു?

അതിലൊരുതുള്ളിക്കായെത്ര...കാലം
സതതമെന്നാത്മാവെരിഞ്ഞു?

ഒരുഫലമില്ലാതൊട്ടവിൽ...ഞാനി-
ക്കൊടിയ നിരാശയിൽ നിൽപൂ!

ഇവിടെയെല്ലാടമിരുട്ടാ...ണയ്യോ!
എവിടെ,യെവിടെ, വെളിച്ചം?—

* * *

മയിലുകൾ ചാഞ്ചാടിയാട്ടം...നീല-
ക്കുയിലുകൾ പഞ്ചമം പാട്ടും;

തരുനിരപൂത്തും തളിർത്തും...നിന്ന
സുരഭിലമമ്മരം തൂകും;

ക്ഷിതിയിങ്കലെന്തിനും മോദ...പൂരം
മതിയിൽ നിറഞ്ഞു തുളുമ്പും;

ഇതുമട്ടാണെന്നാലുമെന്നും...ഒരു
ഹൃദയമിരുന്നു കരയും!!—

ആ രംഗം

സ്മരണയിലനവധി മധുരചിത്രം
മാനസനേത്രങ്ങളിന്നും കാൺമൂ...
മതിമോഹമണയ്ക്കുമാറൊരിക്കലന്നാഥം
മാവുകൾപൂത്തു മണംപരന്നു.
മധുകരകുലഗീതമുഖരിതമായ്
മാമരത്തോപ്പുകളാകമാനം.
പൗർണ്ണമിതിതിയതിമുദിതരായി—
പ്പാടിപ്പറക്കയായങ്ങുമിങ്ങും!

ഒരുകുളിർ ബകുളത്തിൻ തണലിൽ ഞങ്ങളും
ഓടക്കുഴലൂതിയുല്ലസിച്ചു.
പല ചിത്രശലഭങ്ങൾ പരിവേഷംപോൽ
പാറിക്കളിച്ചു തലയ്ക്കുചുറും
ദിനകരമുദുകര ഞൊറിയുലയെ—
പ്പുൽകുല തെന്നലിലൂഞ്ഞാലാടി.
കുരവകുതുനിര തലകുലുക്കി—
ക്കുങ്കും കുരുവികൾക്കുള്ളുണർത്തി.

കുതുകമിവനോക്കിക്കരംകളത്തെൻ
കുട്ടികാരൻ തിരിഞ്ഞെന്നോടോതി:—
"കുസുമേ! നാമിതുവിധം, മരിക്കുവോളം
കുട്ടികാരായിക്കഴിഞ്ഞുവെങ്കിൽ!!....."

അടുത്ത പ്രഭാതം

കാണുന്നതെന്താണെൻ ചുറും?—മയ്യോ!
പ്രേമനിശ്ശൂന്യമാമന്തരീക്ഷം!
ഈ വിഷവായുവേറെത്രനേരം
ജീവചൈതന്യമേ! നീയിരിക്കും?

പുഞ്ചിരികൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞവക്ത്രം
വഞ്ചനകൊണ്ടു നിറഞ്ഞചിത്തം
ഭിന്ന'വർണ്ണ'ങ്ങളിലിപ്രകാര-
മൊന്നിനുംകൊള്ളാത്ത മർത്ത്യചിത്രം,
എണ്ണമില്ലാതെന്നുമേറുവാങ്ങാ-
നെത്ര സന്നദ്ധമീ വിശപഹസ്തം!

കഷ്ടം! "പുരോഗതി"യെന്നിതിനെ
മിത്ഥ്യാഭിമാനമേ! നീ വിളിപ്പൂ!
എത്ര വിദൂരസ്ഥമാണു പാത്താൽ
സത്യം!—ഇന്നയ്യോ, നീയെന്തറിഞ്ഞു?

... ...

മണ്ണിലും വിണ്ണിൻ വിശുദ്ധിചേർക്കും
കണ്ണീരൊഴുകും കവിഹൃത്തടങ്ങൾ—
പട്ടുമാലുകളൊന്നുപോലും
തൊട്ടുനോക്കാത്ത കവിഹൃത്തടങ്ങൾ—
പാടത്തെച്ചൂടിൽ വിയർത്തൊലിച്ചു
വാടിത്തളർന്ന കവിഹൃത്തടങ്ങൾ—

വാരിവിതറുമവയിലെന്നും
ഞാനെന്റെ സങ്കല്പചുംബനങ്ങളും!

ഹാ! വിത്തവല്ലരി വേരുറയ്ക്കാൻ
പാവങ്ങളും തുകുമിക്കണ്ണുനീരിൽ,
ഞാനെന്റെ ശോകവിവർണ്ണമാകും
മാനസസൂനം തെളിഞ്ഞുകാൺമൂ.

ലോകസിംഹാസനമൊത്തുതാങ്ങും
സാധുഗളങ്ങളതൻ ഗൽഗദത്തിൽ,
ഞാനിത്രനാളും തിരഞ്ഞിരുന്ന
ഗാനശകലം തെളിഞ്ഞുകേൾപ്പൂ.

ആയതിനോടൊത്തു പാടാനാണെ-
ന്നാന്തരാത്മാവിനുള്ളഭ്യസനം!

കഷ്ടത്തിൻ മയനീയദീനനാദം
വിത്തത്തിൻഘോരമാമട്ടഹാസം
ഇവ രണ്ടും നീങ്ങിയിട്ടാർദ്രമാകും
പ്രാരബ്ധസംഗീതമുയരുമെങ്കിൽ—

അന്നത്തുകേൾക്കുവാനീവിധം ഞാൻ
പിന്നെയും വന്നു ജനിക്കുമെങ്കിൽ—

അന്നു ഞാൻ ലോകമേ! നിന്നെനോക്കി
"വന്ദ്യ നീ!"യെന്നു നമിച്ചുചൊല്ലാം.
സുന്ദരമാരംഗമെത്തുവോളം
നിന്ദിതതന്നെ നീയെന്തുകൊണ്ടും.

പ്രതീക്ഷ

കാരിമുകിൽമാല മൂടിയവാനിലെൻ
കനകതാരയെക്കാത്തിരിക്കുന്ന ഞാൻ;

മധുരഗാനം മറന്ന മുരളി,യെൻ
മടിയിലയ്യോ! കിടക്കുന്ന മൂകമായ്;

ക്ഷണികകാന്തിപൊഴിഞ്ഞു പൊലിഞ്ഞിതെൻ
മണിവിളക്കിലെ സ്വർണ്ണദീപാങ്കുരം.

കലിതഗൽഗദമാമൊരുദാരുണ-
കദനസന്ദേശമേകിയേകി സ്വയം

ഇരുളിലേകാന്തബാഷ്പാഭിഷിക്തമാം
നിമിഷകങ്ങളെ യാത്രയാക്കുന്ന, ഞാൻ!

ശ്രുണിതജീവൻ പിടഞ്ഞുണർന്നാരെയോ
വിജനഭീരുവായ് ചോദിപ്പു—പിന്നെയും:—

"വിവിടെ?—യെന്നെവിളിപ്പതാ,രെങ്കു നീ?
വരികനേരെയെൻജീവിതാനന്ദമേ!!"

ടിപ്പണി

1. തുഷാരഗീതി.

തുഷാരം=മഞ്ഞു്. (ഇവിടെ മഞ്ഞുരുള്ളിയെന്നു സങ്കല്പം) ഗീതി=പാട്ടു്. സവിതാവു്=സൂര്യൻ. നിർമ്മലം=പരിശുദ്ധം. ഭാഗധേയം=ഭാഗ്യം (സുകൃതം) കാമണ്യാതിരേകം=കാമണ്യത്തിന്റെ ഉച്ചസ്ഥിതി (അതിരേക കാമണ്യം) തേജോമണ്ഡലം=പ്രകാശം വ്യാപരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു സ്ഥാനവസ്തു. ക്ഷണികത=വേഗത്തിൽ നശിച്ചുപോകുന്ന അവസ്ഥ. (ഇവിടെ ക്ഷണത്തിൽ നശിക്കുന്ന ഒരു വസ്തു എന്നർത്ഥം.) നാനാപ്രകാരം=വിവിധാവസ്ഥകളാൽ. നഭസ്സു=സ്വർഗ്ഗം. (ഇവിടെ ആകാശം) സീമ=അതിരു്. (ചക്രവാളം ഭൂമിക്കും ആകാശത്തിനുമിടയ്ക്കു ഒരതിരിട്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെടുന്നു.) നിത്യം=എന്നെന്നും നിലനിൽക്കുന്നതു്. നിസ്തുലം=തുലനം ചെയ്യാനാകാത്തതു്. സതതരം=വേഗം. രാഗമുകുരം=സ്നേഹാതിരേകത്താൽ ശബ്ദം വരാത്തവിധം. (സ്നേഹത്തിന്റെ പാരമ്യത്തിൽ—പൂർണ്ണത—വികാരപ്രതിഫലനമായിത്തീരുമ്പോൾ, സംസാരശക്തി പരാജയപ്പെടുന്നതു് സ്വാഭാവികം. ബ്രൌണിംഗ് എന്ന ആംഗലേയകവി പാടുന്നു: "words fail when heart is full" എന്നു്.) മൂർച്ഛീക്കുക=മോഹാലസ്യപ്പെടുക. ജനി=ജനനം.(ജന്മം) കർമ്മസാക്ഷി=സൂര്യൻ. നർമ്മസല്ലാപം=വിനോദസംഭാഷണം. നിഗൂഢം=രഹസ്യമായിട്ടുള്ളതു്. തമോലീനം=ഇരുളിൽലയിച്ചതു്. അവനീദേവി=ഭൂമിദേവി. നിത്യമൂകം=എന്നും മൂകയായിരിക്കുന്നവൻ (ഭൂമിദേവിക്കു സദാ ആനന്ദമനുഭവിക്കുന്നതിലധികമായ ഒരു ഹൃദയമാണുള്ളതു്. അതിനാൽ അവൾ ഒരുവസാനമില്ലാത്ത പുളകത്തിനു വിധേയയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അല്പകാരമുള്ള വികാരപ്രകടനവശ്യംനിമിത്തമാണു് അവൾ നിത്യമൂകയായിരിക്കുന്നതെന്നു സങ്കല്പം.) പരിപാവനം=പരിശുദ്ധം. ജനനി=അമ്മ. മർമ്മരവം=മർമ്മരശബ്ദം. പരിധി=അതിർത്തി. അലംഭാവപ്രഭ=അളവറ്റശോഭ. അംശുരശ്മി. രാഗചുംബിതം=സ്നേഹത്തെ ചുംബിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് (സ്നേഹത്തിലെത്തിച്ചേർന്നതു്.) മദീയം=എന്റേതു്. വീരമിക്കുക=പിൻവാങ്ങുക.

ഒരു മഞ്ഞുരുള്ളി സൂര്യഭഗവാനോടു സംസാരിക്കുന്നതാണു്, ഈ കാവ്യത്തിന്റെ വിഷയം. നിസ്സാരമായ ഒരു മഞ്ഞുരുള്ളിയെപ്പോലും കരുണാനിധിയായ കർമ്മസാക്ഷി അനുഗ്രഹിക്കാതിരിക്കുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ചെറുകിരണം ആ നിസ്സാരവസ്തുവിനു് അഭിരാമമായ ആകാരവൈശിഷ്ട്യം പ്രദാനം ചെയ്കയും അതിന്റെ ക്ഷണികജീവിതം അനശ്വരമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു തൃഗോന്മുഖമായ മഞ്ഞുരുള്ളി ചാരിതാർത്ഥ്യവായ്പോടും കൃതജ്ഞതയോടുകൂടി വിറകൊള്ളുന്നു.

2. ആ പൂമാല.

ആരാമം=പൂന്തോട്ടം. രോമാഞ്ചം=പുളകം. അല്പമേയം=എതിരില്ലാത്തതു് (വിവാഹത്തിനുവിശ്വയമല്ലാത്തതു്.) വിലാസലോല=സന്തോഷത്തിൽ മുഴുകിയവൾ. സുസ്മിതം=പുഞ്ചിരി. ഒളി=ശോഭ. മന്ദഭോഷ്ണനായി=അലസ

സുത്താൽ അനങ്ങാത്തവനായി. അങ്കണം=മുറ്റം. മുദ്ധം=മനോഹരം. കന്ദളം=കുമ്പ്-മുള. (ഇവിടെ ശകലം എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ സംഗീതകന്ദളം ഒരു ഗാനത്തിന്റെ പല്ലവിയാണെന്നു് സങ്കല്പം.) പച്ച.....മാണിക്യക്കല്ലുകൾ=പുൽക്കൊടിത്തുമ്പത്തുള്ള മഞ്ഞുതുള്ളികളും സൂര്യരശ്മികളേറ്റു് മാണിക്യക്കല്ലുകളെന്നോണം മിന്നിത്തിളങ്ങുന്നു. കല്ലോലം=തിരമാല. (പ്രസ്തുത മാണിക്യക്കല്ലുകളും അതിലെ സുന്ദരങ്ങളെങ്കിലും കവിയുടെ ഹൃദയം കവർന്നുവെന്നു ശകുന്തളാകഥനത്തിൽ കാണുന്നില്ല. അഥവാ ഹൃദയം ഉണ്ടെങ്കിലല്ലേ കവർന്നുവാൻ കഴികയുള്ളൂ. ഹൃദയം നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി? എങ്ങനെ? ആ മനോഹരഗാനാമൃതത്തിന്റെ ചെറുതിരകളിൽ അതലിഞ്ഞുപോയി; അതായതു് കവിഹൃദയം ആ പാട്ടിൽ അത്രമാത്രം ലയിച്ചു് എന്നു താല്പര്യം.) മനസോല്ലാസഃ=മനസ്സിനു് ഉല്ലാസം (സുഖം) തരുന്നവൻ. നകുലകഃ=കുടിക്കുക. (ഇവിടെ ആസ്വദിക്കുക.) പീയൂഷം=അമൃതം. (ആ മധുരഗാനം.) തെന്നൽ=ഇളങ്കാറ്റു്. മുകുളം=പൂമൊട്ടു്. വസന്തശ്രീ=വസന്തകാലശോഭ. (ഇവിടെ പൂക്കാലം എന്നു് അർത്ഥം.) മലീമസം=മലിനം (അഴുക്കുള്ളതു്.) പൂതം=പരിശുദ്ധം. (ഉദ്ധിച്ചു മനഃസന്നിധിയിലുള്ളവർപോലും ആ കുമാരിയുടെ മുഖം കാണുന്ന മാത്രയിൽ സന്തപനസ്മരണയിൽ ശുഭാന്തരപ്പെട്ടുമത്രേ. അത്രമാത്രം പരിപാവനമായ ഒരു ദിവ്യസൗന്ദര്യമാണു് ആ മുഖത്തു കളിയാടുന്നതു്. അതേ, ദിവ്യമായ സൗന്ദര്യത്തിനു് തീച്ചയും അങ്ങനെയൊരു ശക്തിയുണ്ടു്. അതു് എന്നെന്നേയ്ക്കും ഒരാനന്ദവുമായിരിക്കും. സൗന്ദര്യത്തെക്കുറിച്ചു് കീറ്റ്സ് എന്ന ആംഗലകവി പാടുന്നു: "A thing of Beauty is a joy for ever" എന്നു്. അദ്ദേഹംതന്നെ മറ്റൊരിടത്തു് "Beauty is Truth and Truth, Beauty" എന്നും പാടുന്നുണ്ടു്. (അതായതു് സൗന്ദര്യം തന്നെ സത്യം; സത്യംതന്നെ സൗന്ദര്യം.) രാജിക്ക=വിലസുക. പേശലഃ=അംഗിയുള്ളതു്. പല്ലവം=തളിർ. ലോലഃ=ഇളകുക. (നേരിയതു്, ഘനമില്ലാത്തതു്.) അളകങ്ങൾ=കരുനിരകൾ. ഫാലകഃ=ഫാലം (നെറ്റി.) അംശുകാഞ്ചലഃ=വസ്ത്രത്തുമ്പു്. താരെത്തിരുടൽ=പൂവ് നോടെതിരായിട്ടുള്ള (അതു ഇളംപച്ചകൊമളമായ ശരീരം. കന്ദകോരകം=മുല്ലമൊട്ടു്. ചേല്=അഴകു്. അനന്തരീക്ഷാന്തരം=അകാശം. ഭാനുമാൻ=സൂര്യൻ. അനന്തരനനഃ=നമിക്കപ്പെട്ട മുഖത്തോടുകൂടിയവൾ (തലകുനിച്ചവൾ.) സചീയഃ=തോഴിയായിട്ടുള്ള. സ്നിഗ്ധം=പുഞ്ചിരി. അശ്രു=കണ്ണുനീർ. ഖിന്നഃ=ദുഃഖിതൻ. നിഗൂഢിച്ചു=ഒഴുകി (പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടു) ഇദം=ഇപ്രകാരം. മുരളി=ഓടക്കുഴൽ.

അതിസുന്ദരിയും കുമാരനും കടന്നു ട്ടില്ലാത്തചുളുമായ ഒരു ബാലിക ഒരു പൂമാലയുംകൊണ്ടു് രാജവീഥിതോറും നടക്കുന്നു. ധനാഢ്യന്മാർ അവരുടെ കാഴ്ചനൽകുന്നുണ്ടു്. ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടു് അതു വങ്ങാനെത്തി. അവരും കൊടുത്തില്ല. ഒടുവിൽ ഒരു കുട്ടിലെ മരച്ചുവട്ടിൽ വിശ്രമിക്കുന്ന ഒരാട്ടിടയന് അവരതു സഹായം സമ്മാനിക്കുന്നു. അതിനു പ്രതിഫലമായി അവരും അവന്റെ ഓടക്കുഴലിൽനിന്നൊഴുകി ഗാനശകലം മാത്രമേ ആവശ്യപ്പെടുന്നുള്ളൂ. അവളുടെ സഹായിയുടെ ഭാഷയിൽ പറയുകയാണെങ്കിൽ "ഈ മനോഹരമലർമാലയും തങ്കനാണയങ്ങളുംകൊണ്ടു് വിൽക്കപ്പെടാവുന്ന ഒന്നല്ല. അതിനർഹതയുള്ളതു നിസ്സൂക്ഷ്മവും, സഹജവികവുമായ ആ സ്നേഹത്തിനുമാത്രമാണു്.

3. വിനീതവാഞ്ഛിതം.

മരതകാഭ=മരതകക്കല്ലിന്റെ ശോഭ. (പച്ചനിറം.) തൃണസമാകലം=പുല്ലുനിറഞ്ഞതു്. മട്ട...വല്ലികം=മനോഹരമായ പുഷ്പങ്ങളും വഹിച്ചുനിൽക്കുന്ന ചെടികളും. മലയ...ഛായ=ശുചിയായിട്ടുള്ളതും തണുപ്പെഴുന്നതുമായ ചന്ദനത്തണൽ. കലിതകരുതകം=സന്തോഷത്തോടുകൂടി. വിജനത=ഏകാന്തത. മുരളീ...ഛാദ=മുൻകഴിഞ്ഞതിൽനിന്നു നിറുത്തിക്കുന്ന ആനന്ദമയമായ സംഗീതധോരണിയാസ്വദിച്ചുണ്ടാകുന്ന അവർണ്ണനീയമായ ഒരവസ്ഥ. ഉദയകരുതകം=പുലർകാലത്തിന്റെ അഴക്. മുകുളമുദ്ഗമിമാർ=പൂമൊട്ടുകളുകുന്ന മനോഹരശരീരികളും. സുഷുപ്തി=ഉറക്കം. സുശീതള...ശയ്യ=നല്ല തണുപ്പുള്ളതും പുഷ്പങ്ങളും വിതറിയിട്ടുള്ളതും, ഭംഗിയുള്ളതുമായ വിരിപ്പു്. ഹരിതഭീപ്സം=പച്ചനിറത്തൽ ശോഭിക്കപ്പെട്ടതു്. അനാകുലം=സങ്കടമില്ലാതെ. മലയമാരുതൻ=ചന്ദനമരങ്ങളിൽ തട്ടിവരുന്ന ഇളങ്കാറ്റു്.

ഈ കൃതിയിൽ എഴുത്തച്ഛനുള്ളതും, സമാധാനസമൃദ്ധിതവുമായ അജപാലജീവിതത്തിന്റെ ആസ്വാദ്യതയെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയൊരു ജീവിതം കവി ആഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

4. ആശ.

വെൺമുകിൽ=വെള്ളിമേഘം. താരക=നക്ഷത്രം. മതിലേഖ=ചന്ദ്രക്കല. വഴുതു=വഴുതിപ്പോകുന്ന. ഹരിതപ്രഭം=പച്ചനിറത്തൽ ശോഭിപ്പിച്ചു. പീതം=മഞ്ഞനിറമുള്ളതു്. തമോമയം=ഇരുളടഞ്ഞതു്. (ഇരുണ്ടതു്) (പൊയ്പോയകാലങ്ങളും അനുഭൂതസുന്ദരങ്ങളും. വർത്തമാനകാലം ഭൂതത്തെപ്പോലെ സുന്ദരമല്ലെങ്കിലും ഏറെക്കുറെ ആസ്വദനീയവും, ഭാവി അതിമധുരം വിലക്ഷണവുമായിട്ടാണു് തോന്നപ്പെടുന്നതു്.) ബലഹീന=അശക്ത. ('ഇന്നു്' എന്ന ദിവസം 'ഇന്നലെ' 'നാളെ' എന്ന രണ്ടു ദിവസങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിലാണെല്ലോ. കവി പാടുന്നതു് ദുർബലയായ ആ 'ഇന്നു്' എന്ന വരം 'ഇന്നലെ' 'നാളെ' എന്ന രണ്ടു ശക്തികളുടെ രണ്ടു തോഴിമാരുടെ തോളത്തു പിടിച്ചെത്തുന്നുവെന്നാണു്.) നിശ്ശൂന്യത=ഒന്നുമില്ലാതിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ.

5. പരാജയം.

സംസാരം=മായാമയമായ ഈ പ്രപഞ്ചം ചേതസ്സുമാകർഷകം=മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കുവാൻ പര്യാപ്തമായിട്ടുള്ളതു്. ജ്യോതിർമ്മയം=തേജസ്സുള്ളതുമുന്നതു്. സംഹ്ലാദിഗകുണ്ഡം=തീപ്പൊരികൾ. അജ്ഞതാതമം=അറിയപ്പെടാത്തതു്. പരീക്ഷണം=കണ്ടുപിടുത്തങ്ങൾക്കു നിദാനമായിട്ടുള്ള പരിശോധനാമാർഗ്ഗം. (Experiments.) പാടവം=സാമർത്ഥ്യം. നിതൃപ്രകാശസരിത്തു്=എന്നെന്നും നിലനിൽക്കുന്ന പ്രകാശപ്രവാഹം. ചേതന=ബുദ്ധി (ബോധം.) പുരോഗമനം=മുന്നോട്ടുള്ള പോക്കു് (അഭ്യുദയം.) ബന്ധിത=ബന്ധിക്കപ്പെട്ടതു്: (തടുക്കപ്പെട്ടതു്.) 'സംഭവ്യതതൻതിര്'=പരമാണുപരീക്ഷണത്തിൽ ഇന്നത്തെ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരെ അത്ഭുതപ്പിക്കുന്ന ഒരു 'പരിണാമ'ത്തെക്കുറിച്ചു വ്യവഹരിക്കുന്ന സംജ്ഞ. "Waves of Probability'

See Books in Modern Science) വിശ്വം=ലോകം. സാന്ദ്രപം=സങ്കട
ത്തോടുകൂടി. തത്ത്വചിന്ത=Philosophy. പിതാമഹന്മാർ=പൂർവികന്മാർ.
അന്നൊ...പാടീ=ഇഷ്ടത്തെ ഴത്തുസ്സുൻ ഒരു ന്തത്തയെക്കൊണ്ടാണെല്ലോ
രാമായണം മുഴുവൻ പാടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. നിന്ദിക്ക=ആക്ഷേപിക്ക. ആലം
ബനകന്ദ =അടിസ്ഥാനമർമ്മം കല്പവേ=ക്ഷേത്രത്തിലെ വിഗ്രഹങ്ങളെ
സൂചിപ്പിക്കുന്നു. നിരാലംബിയും. അഞ്ജലിബദ്ധന്മാർ=കൂപ്പുകൈയോ
ടുകൂടിയവർ.

ഒരു കാലത്തു് മനുഷ്യനറിഞ്ഞതെന്നു കരുതപ്പെട്ടിരുന്ന പലതും ശാസ്ത്ര
ത്തിന്റെ അത്ഭുതാവഹമായ പുരോഗതിയാൽ ഇന്നു ക്ഷിപ്രസാദ്ധ്യങ്ങളാ
യിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ, ഈ അടുത്ത കാലത്തു് ശാസ്ത്രത്തിന്റെ അ
സംഖ്യകരശക്തനങ്ങളും മുഴുക്കിക്കൊണ്ടുള്ള തപരിതപ്രയാണം അല്പമൊന്നു
നിലച്ചിരിക്കയാണു്. നാലുപാടും പകച്ചുനോക്കി ഇന്നത്തെ ഭൗതികശാ
സ്ത്രം ഈ ആത്മീയത്തിലേയ്ക്കു്—അഥവാ വേദാന്തത്തിലേക്കു്—കാൽകു
ത്തുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. പരമാണുപരീക്ഷണം ഇപ്പോൾ ചില നൂതനശങ്ക
കളേയാണു് ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പരമാണുതത്ത്വത്തിന്റെ പരിണാമ
മായ പരമാണുവിനെപ്പോലും ഒരു പരിണാമമുണ്ടെന്നാണു് ഇന്നത്തെ പ്രശസ്ത
ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെ പരീക്ഷണപ്രയത്നം വിഷാദഭാവത്തിൽ വിളിച്ചുപറയു
ന്നതു്. ആ പരിണാമം എന്തെന്നു വിവക്ഷിക്കുവാൻ ഭൗതികശാസ്ത്രത്തിനോ,
ഇതര ശാസ്ത്രീയോപകരണങ്ങൾക്കോ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. പരമാണുവിന്റെ
ആ പരിണാമം കേവലമൊരു മരീചികാരൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു
വെന്നുമാത്രമേ അവർ പറയുന്നുള്ളൂ. ഇന്നതെന്നറിയുവാൻ പാടില്ലെങ്കിലും
ആ വിഷമം പിടിച്ച 'സംശയ'ത്തിനു് അവർ ഒരു പേരുകൊടുത്തു.
അതാണു്, Waves of Probability 'സംഭവ്യതരംഗങ്ങൾ' എന്നു സൂചി
പ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്.) ഇതുതന്നെ നമുക്കു മായയെന്നു വ്യാഖ്യാനിക്കാം. ഇന്ന
ത്തെ ശ്രമബഹുലികളായ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെ തലയിലെഴുത്തിനുള്ളിൽ കൊട്ടാകാ
രത്തിലുള്ള ഈ സംശയം, ഭാരതത്തിലെ പുരാതനാചാര്യന്മാർ എത്രയോ
ശതാബ്ദങ്ങൾക്കുമുമ്പു പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്. "ബ്രഹ്മ സത്യം ജഗ
ന്മിഥ്യാ" എന്നു് ആ ആചാര്യന്മാർ ആഘോഷിച്ചിട്ടുള്ളതു് ഇന്നത്തെ പാശ്ചാ
ത്യശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പഠിഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു.
എന്തായാലും മനുഷ്യനിതമായ ഏതോ ഒരുൽകൃഷ്ടശക്തി ഇക്കാണുന്ന ചരാ
ചരങ്ങൾക്കെല്ലാം ഏകാവലംബമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതിനേ
യാണു് ഈ കൃതി വെളിപ്പെടുത്തുന്നതു.

6. ജീവിതസ്പന്ദം.

കണികകൾ=തുള്ളികൾ. പ്രണയതന്ത്രീലം=സ്നേഹസമൃദ്ധം. 'പ്രണ
യം, പ്രേമം, രാഗം ഈ പദങ്ങളെല്ലാംതന്നെ സ്നേഹത്തെ വിവക്ഷിക്കുന്ന
തിനു് ഈ കവി ഒരുപോലെ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.) ഹിമകണിക=മഞ്ഞു
തുള്ളി. ആയസഹസ്ത=ഇരുമ്പിൻകൈ (Iron Hand). കല്പകല്പായ=
കല്പവൃക്ഷത്തണൽ. അമരുക=ജീവിക്കുക. മഹി=ഭൂമി. ഭുവനശാന്തി=ലോ
കസമാധാനം. നിരുദ്ധ=ഭഗ്നഹീന. ആലംബശൂന്യർ=ആശ്രയമില്ലാത്ത

വർ. മിധ്യേയർ=അൽപ്പകുലികർ. നിർവ്വാണം=മോക്ഷം. (ഇവിടെ സമാധാനസന്തുഷ്ടമായ പരമാനന്ദമെന്ന താല്പര്യം.)

ലോകസ്വഭാവം, ജീവിതത്തിന്റെ ക്ഷണികത, ദുഃസ്വഭാവങ്ങളുടെ അത്ഭുതൈക്യത, മനുഷ്യന്റെ നിസ്സഹായത ഇവയാണ് ഈ കൃതിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നത്.

7. വിശ്രാന്തി.

വിശ്രാന്തി=സമാധാനകരമായ വിശ്രമം. പുണ്ഡ്=പുടയം. അതിവ=ഏറ്റവും. കളകളം.....കണ്ണ്=കളകളഗാനമുതിർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കണ്ണ് (കഴുത്ത്)ത്തോടുകൂടിയവർ. വിരസത=രസമില്ലായ്മ. കരാളം=മുഖ്യയോഗിയത്. നിശാന്തരീക്ഷം=രാത്രികാലത്തിലെ അന്തരീക്ഷം. പരമശാന്തി=ശ്രേഷ്ഠമായ സമാധാനം. പ്രണിഹജീവൻ=മുറിപ്പെട്ട പ്രാണൻ. പാടപടലി=വൃക്ഷസമൂഹം. പതംഗപാളി=പക്ഷിക്കൂട്ടം ചല.....സുരഭിലാംഗികം=ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇതളുകളാൽ നിറയപ്പെട്ട, സുഗന്ധശരീരിണികളായി നിൽക്കുന്ന പലതരം പൂക്കൾ. ദർശനം=കാഴ്ച. ഗിരികം=പർവ്വതങ്ങൾ. കർമുകിലുകം=കാർമേഘങ്ങൾ. അരചൻ=രാജാവ്. അരമൻ=രാജകൊട്ടാരം.

ഈ കൃതിയിൽ ഏകാന്തവാസത്തിന്റെ മാധുര്യമാണ് വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളത്. പല ഉസ്സ്വഭാവങ്ങളുടേയും പുടയേറ്റുനൃതകളുടേയും ഘോരരംഗമായ ജനബാഹുല്യമുള്ള സ്ഥലത്തുനിന്നൊഴിഞ്ഞകന്ന്, 'മഠാന്തരം' നാട്ടിൻപുറത്തും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു് എത്രയും ആശ്വാസകരവും ആനന്ദപ്രദവുമാണെന്ന് ഇതിൽനിന്നു വെളിവാകുന്നു. പ്രകൃതിയെനോക്കി പലതും പഠിക്കുവാനും ഇതു കൂടുതൽ സഹകരിയ്ക്കുന്നു. ഒരു മഹാനഗരത്തിൽ, കവി ഒരു നാട്ടിൻപുറത്തു് ഒരു മരച്ചുവട്ടിൽ മുഴുകിയിരിച്ചു കിടക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിലങ്കുരിച്ച വിചാരങ്ങൾ അതേപടി ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ് ഈ കാവ്യം.

8. തപ്തസ്മരണ.

തപ്തം=പൊട്ടിപിടിച്ചതു്. അനാലം=പരിശുദ്ധം (ദിവ്യം). പൂവനം=പൂന്തോട്ടം. കുസുമകാലം=വസന്തം. നവസുരഭികം=പുതിയ വാസനയുള്ളതും. കാംക്ഷ=ആഗ്രഹിക്കത്തക്കതു്. അചരചിന്തകം=അനുവിചാരങ്ങൾ. അമലകേളികം=പരിശുദ്ധാലീലകം. അമരസൗഖ്യങ്ങൾ=സ്വർഗ്ഗസുഖങ്ങൾ. കപടം=കളവു്. പൂമ്പാറ്റ=ചിത്രശലഭം. മഴമുകിലിൽമണിമേടതീർക്കുക=മനോരാജ്യത്തിൽ മുഴുകുക (Building castles in the air—ആകാശക്കോട്ടകെട്ടുക.) ഹൃദയഹാരി=മനസ്സിനെ കവരുന്നതു്. മഞ്ജീര.....മുഖരിതം=കാൽച്ചിലമ്പൊച്ചയാൽ മാറ്റൊലിക്കൊള്ളപ്പെട്ടതു്. ബകുളപുഷ്പങ്ങൾ=ഇലഞ്ഞിപ്പൂക്കൾ.

കഴിഞ്ഞകാലത്തിലേക്കു കണ്ണോടിക്കാത്തവരായി ആരുംതന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കയില്ല. അതു മർത്ത്യസ്വഭാവമാണ്. സ്മരണയ്ക്ക് ഏതു കാലത്തും ഒരു പ്രത്യേക പുതുമയുണ്ട്. ഏവന്റെ ജീവിതത്തിലും ആ 'ശൈശവം' എന്ന കാലഘട്ടം അത്യന്തം മധുരമായിരിക്കും. (വേഡ്സ്വർത്ത് എന്ന

ആംഗലേയ മഹാകവിയുടെ കൃതികളിൽ ഈ ആശയം പലയിടത്തും സ്പൃഹണീയമാംവണ്ണം വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.) 'മണിവീണ'യുടെ കർത്താവും, തന്റെ ശൈശവകാലത്തേയും ഇപ്പോഴത്തെ യൗവനത്തേയും തമ്മിൽ താരതമ്യപ്പെടുത്തി നോക്കുന്നു. അവയുടെ അന്തരം കണ്ടു് ദുഃഖിക്കുന്നു. ഭൂതകാലത്തിലെ ആനന്ദാനുഭവങ്ങളെ ഓരോന്നായോർത്തു് നിർവൃതിയടയുന്നു.

9. എന്റെ നിർവൃതി.

കോകിലാലാപം=കുയിലിന്റെ പാട്ടു്. കമനീയ.....കാലം=സുന്ദരവും, ആഗ്രഹങ്ങളെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതുമായ വസന്തം മധുപാനം..... ശീതം=തേൻകുടിച്ചു മത്തുപിടിച്ച വണ്ടുകളുടെ പാട്ടു്. സുരഭി=സുഗന്ധമുള്ളതു്. മന്ദവാതം=ഇളംകാറ്റു്: ലതാനികുഞ്ജം=വള്ളിക്കുടിൽ. തല്പം=കിടക്ക. 'തുഷാരഹാര'=മഞ്ഞുതുള്ളികളായ മുത്തുമണികൾകൊണ്ടു് തീർത്തിട്ടുള്ള മാല. [ഇവിടെ, ശ്രീമൻ ഇടപ്പള്ളി രാഘവൻപിള്ളയുടെ ഒരു മധുരകാവ്യസമുച്ചയത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. കവിക്കു്, തന്റെ ആത്മസുഹൃത്തായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ നവീനഗ്രന്ഥം അത്യന്തം പ്രിയതരമായ ഒരു വസ്തുവാണു്.] കവി, സുന്ദരവും പരിശുദ്ധവുമായ ഒരു ഭാവനാരാജ്യം സൃഷ്ടിക്കുന്നു. യഥാർത്ഥലോകത്തിൽ ഏവംവിധമുള്ള പരിസരങ്ങളോടുകൂടിയ ഒരു ജീവിതമാണു് കവിക്കു് ഏറ്റവും നിർവൃതിപ്രദമായിട്ടുള്ളതു്.

10. ഹോമ

വനിതാകുംഭന=ഉദ്യാനമാകുന്ന സ്ത്രീ. താപം=സങ്കടം. തരുണാങ്കൻ=പ്രഭാതസൂര്യൻ. നീരാളപ്പൂഞ്ചേല=വിലപിടിച്ച പട്ടുവസ്ത്രം. നൂപുര=കാൽച്ചിലമ്പു് (പാദസരം). കുങ്കുമം=താമര. അളർ=പൂവു്. സേദം=വിയർപ്പു്. മുകരം=കണ്ണാടി. മഞ്ജിമ=സൗന്ദര്യം. ഉടലാണ്ടുപോലെ=ശരീരം (രൂപം) എടുത്തതുപോലെ. രമ്യം=മനോഹരം. മധുമിധു=നവദമ്പതിമാരുടെ ആനന്ദമയമായ ഒരു ചുരുങ്ങിയ കാലഘട്ടം. (Honey-moon)

കേവലം വർണ്ണനാപരമായ ഒരു കൃതിയാണിതു്. ഹോമ എന്ന ഒരു തരുണി തന്റെ പൂങ്കാവനത്തിൽ, പ്രഭാതകാലത്തു് പൂ പറിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

11. ശവകുടീരത്തിന്മേൽ.

ഈ പദ്യം ഒരു ശവകുടീരത്തിന്മേൽ കുറിക്കേണ്ടതാണോ, കുറിച്ചിരിക്കുന്നതാണോ, സങ്കല്പിച്ചു നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്. പാശ്ചാത്യരുടെ ഇടയിൽ സാധാരണയായി ഇങ്ങനെയൊരു സമ്പ്രദായമുണ്ടു്. അവരുടെ ശവകുടീരങ്ങളിലെല്ലാം, അവരുടെ ജീവിതമരണങ്ങളോടു നൂനബന്ധമുള്ള എന്തെങ്കിലും ഒരാശയത്തെ വെളിവാക്കുന്ന ഒരു പദ്യശകലം—ഒരു കുറിപ്പു്—ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇതിനു് Epitaph എന്നു പറയുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള ഒരു കുറിപ്പാണിതു്.

ഇതിനകത്തു്=ഈ കല്ലറയ്ക്കകത്തു്. ശിഥിലം=തകർന്നുപോയതു്. രാഗാർദ്രം=സ്നേഹത്താൽ ആർദ്രമായതു്. ദുർബലം=ശക്തിയില്ലാത്തതു്. ലഭിച്ചിടാതാകുലം=കിട്ടാതെ സങ്കടപ്പെട്ടുകൊണ്ടു്. പഥിക=വഴിയാത്ര

ക്കാരി [സംബോധന—O! Traveller!] മഥിതചിത്തം=മഥിക്കപ്പെട്ട (കടഞ്ഞ; മർദ്ദിക്കപ്പെട്ട) മനസ്സ്.

12. ഏകാന്തതയിൽ.

നീലശിലാതലം=നീലനിറമുള്ള കൽവിരിപ്പ്. ചിന്തകം=വിചാരങ്ങൾ. സുര.....ലോലുപർ=ദേവന്മാരുടെ അമൃതം അത്രയധികമായി ആസ്വദിച്ചുമുള്ളവർ (ഉണ്ടുവാനിഷ്ടമുള്ളവർ). പരിമിതം=അതിരുള്ളത്. പരിസരം=ചുറ്റുപാടും. ചന്ദ്രക=നിലാവു്. നിശീഥം=രാത്രി. സരസ്സ്=പൊയ്ക. അങ്കുരങ്ങൾ=മുളകൾ (പുതുകൾ കുരുന്നുകൾ). പാതിരപ്പക്ഷി=പാതിരാക്കു പാടുന്ന കിളി (രാക്കുയിൽ Nightingale). അവികലം=ഭിന്നിക്കപ്പെടാത്തത്. നിസ്പൃഹൻ=ആഗ്രഹമില്ലാത്തവൻ. സമാഹിതശാന്തി=ഉത്തമവിശ്വാസസമാധാനം.

ഒരു രാത്രി കവി, ഏകനായിട്ടിരുന്നു ചിന്തിക്കുന്നു. ലോകമാകമാനം സുഖനിദ്രയിൽ മുഴുകിയപ്പോൾ താൻമാത്രം അങ്ങനെ നിസ്പൃഹനായിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ പീഡിപ്പിക്കുന്ന മനഃക്ലേശങ്ങളെയോർത്തു് അദ്ദേഹം സങ്കടപ്പെടുന്നു.

13. അനുഭൂതി.

പഴുത്=വിടവു്. വാർമതി=മനോഹരനായ ചന്ദ്രൻ. രജനി=രാത്രി. ഉന്മാദം=ഉത്തേജനം. തരുക്കൾ=വൃക്ഷങ്ങൾ. അന്തരാനന്തരത്തിൽ=മുറ്റുമുള്ള നക്ഷത്രശോഭയിൽ (നദിയിൽ ആകാശം പ്രതിഫലിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു). ആരണ്യപുഞ്ചയിലെ=അഴകുള്ള കാട്ടരുവി. അമരം=ദേവലോകത്തിൽ. മരന്ദം=തേൻ. വല്ലീകാനടി=വല്ലിയാകുന്ന നർത്തകി. പല്ലവാംകുലം=തളിർനിറഞ്ഞതു്. കാമ്യം=കാമിക്കുന്ന (ആഗ്രഹിക്കുന്ന)തു്. സായംഹാരം=സന്ധ്യാകാലത്തിലെ ചുവപ്പുനിറം.

"ജീവിതം ക്ഷണികമായിരിക്കാം. പക്ഷേ അതു സുരഭിലവും കാമ്യവുംകൂടിയാണു്. ലോകം ആനന്ദവിഭവങ്ങളെ സർവ്വം പ്രദാനംചെയ്യാൻ സന്നദ്ധയായി നിൽക്കുന്നു. ഒരു നിമിഷം പാഴിൽക്കളഞ്ഞതായാൽ അതൊരു വലിയ നഷ്ടമാണു്— ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇതരകൃതികളിൽനിന്നും എല്ലായ്പോഴും വിളിഞ്ഞുമായ ഒരു നൂതനസന്ദേശം—ഒരൽബോധനം—ആണു് ഈ കൃതിയിൽ ആദ്യന്തം നിഴലിച്ചുകാണുന്നതു്.

14 സങ്കേതം.

അല്ലൽ=സങ്കടം. ആസന്നഭാവി=അടുത്തഭാവി. ആലംബം=ആശ്രയം. അന്ത്യവിശ്രമരംഗം=അവസാനവിശ്രമസ്ഥാനം (ശവം മറുചെയ്യുന്ന സ്ഥലം). പൊന്നലർ=പൊൻപൂവു്. മാനവ.....കാനനം=മനുഷ്യന്റെ കാൽപെരുമാറ്റംപോലുമില്ലാത്ത കൊടുങ്കാടിനെ. ഉരിമ്പാരം=കൂമ്പാരം. ക്ഷാന്തിത്വം=ക്ഷമാത്മകത. [കവിയുടെ ആത്മഗതം സ്പഷ്ടം.]

15. ശൂന്യതയിൽ.

ചിൽപ്രകാശം=ഇവിടെ ദൈവം എന്ന സങ്കല്പം. ശിശു=കുട്ടി. ക്ഷാപലം=ക്ഷപലത. അന്ധകാരം=ഇരുട്ടു്. അന്തമറ്റ=അവസാനമില്ലാത്ത.

ഏകാന്തദീനം=തനിച്ചിരിക്കുന്ന ദീനം (ഇവിടെ, തനിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ ഭയമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.) ആത്മരോദനം=ആത്മാവിന്റെ കരച്ചിൽ.

പ്രാപഞ്ചികജീവിതത്തിൽ തനിക്കു തരണംചെയ്യേണ്ട അനന്തമാറു വിഷമതകളേയും ക്ലേശങ്ങളേയുംകണ്ടു് ഭയവിഹ്വലനായി, നിസ്സഹായനായി നിരാശാപരവശനായി നിതാന്തശാന്തിയുടെ—ജീവാത്മാവിനെ പരമാത്മാവിനോടുചേർക്കുന്ന മരണത്തിന്റെ—സമാഗമനത്തിനായി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

16. വിസ്മൃതി.

ചാന്ദ്രർ=ചന്ദ്രൻ. വിസ്മൃതി=മറവി. നിശ്ശൂന്യശത്തം=വെറും പൊള്ളയായ പാത്രം. ദീനഹൃദയൻ=സങ്കടംനിറഞ്ഞ മനസ്സോടുകൂടിയവൻ. ആരുകേഴും=ആര് കരയും?

സ്നേഹപൂർണ്ണങ്ങളായ എത്രയെത്ര ഹൃദയങ്ങൾ മണ്ണടിഞ്ഞുപോയാലും നിയതിക്ക് അതു ശരിനിക്കേണ്ട ഭാരമില്ല. അതിവിപുലമായ മറവിയുടെ ഉദരഗഹ്വരത്തിൽ അവ തന്നെ മറഞ്ഞുകൊള്ളും. ഏതാനും വ്യക്തികൾ ശിഥിലഹൃദയരായി കണ്ണുനീർ പൊഴിക്കുന്നുണ്ടെന്നുവെച്ചു പ്രകൃതിയിൽ അനന്തപ്രകടനങ്ങൾക്ക് അശേഷം വൈരള്യം സംഭവിക്കുന്നില്ല. കാലചക്രത്തിരിച്ചിലിനു യാതൊരു മന്ദ്യവും നേരിടുന്നുമില്ല. ആടിപ്പാടിയ ദിവസം കൃത്യമായിത്തിങ്കളും; അസ്തമിക്കും.

ലോകാരംഭംമുതൽ ഇന്നുവരെ എത്രകോടി മനോഹരപുഷ്പങ്ങൾ അവയുടെ സുഗന്ധമാസ്വദിപ്പിച്ചു് കൊഴിഞ്ഞുവീണിട്ടുണ്ട്! അതുപോലെ, എത്രയെത്ര പൂക്കാലങ്ങളാണു് പൂങ്കാവനങ്ങളെ സന്ദർശിച്ചു് കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് പിരിഞ്ഞുപോയതു! ഇങ്ങനെയെല്ലാമായിട്ടും, ഒരു കുടിലെങ്കിലും അനന്തരത്താൽ മതിമറന്നു പാടാതിരിക്കുന്നുണ്ടോ? ഇല്ല. ഒരു പൂമൊട്ടെങ്കിലും പുഞ്ചിരിതൂകി വികസിക്കാതിരിക്കുന്നുണ്ടോ? അതും ഇല്ല—അപ്പോൾ, ഒന്നും നശിച്ചുപോയി എന്നതിൽ ലോകത്തിനു യാതൊരു ഖേദവും വരാനില്ല. സമസ്തവും ആ 'മറവി'യെന്ന അഗാധപാതാളത്തിലടിഞ്ഞുതന്നെപോകും—"അയ്യോ!", കവി ആശങ്കയോടെ സങ്കടപ്പെടുകയാണു്, "പിന്നെ, നിസ്സാരനായ ഈ ഞാൻ ഇങ്ങനെ വ്യർത്ഥനൊന്നു് ഒരു ദിവസം അതിന്റെയുള്ളിൽ താണുപോകുമ്പോൾ, എന്നെയോർത്തു കണ്ണുനീർ പൊഴിക്കാൻ വല്ലവരും ഉണ്ടാകുമോ?"

17. പ്രഭാതബാഷ്പം.

മഹനീയം=ശ്രേഷ്ഠം. സുരപഥം=ആകാശം. ഉടലാകെക്കോരിത്തരിച്ചു=രോമാസകലം രോമാഞ്ചംകൊണ്ടുനിറഞ്ഞു. അളികുലം=വണ്ടിൻകൂട്ടം. അവികലാനന്ദം=യാതൊരു ശൈഥില്യവുമില്ലാത്ത (പര പൂർണ്ണമായ) സന്തോഷം. തരംഗസംഗം=തിരകളുടെ സമ്പർക്കം. ഹിമകണവൈഡൂര്യമാല്യം=മഞ്ഞുതുള്ളികളാകുന്ന വൈഡൂര്യമാല. തുഷാരാജി=വല്ലിൻകൂട്ടം. കാല്യം=പ്രഭാതം. നവ്യചൈതന്യം=പുതിയ തേജസ്സ്. ഘനൻ=ഭാഗ്യഹീനൻ. ഏവം=ഇപ്രകാരം. യോഗം=വിധി (തലയിലെഴുത്തു്). സമാധാനമാകം=മരുപടിപറയുന്നതിൽ മൗനഭാവം അവലംബിക്കുന്നതു്. കവന=

സരസ്വതീ=കാവ്യലക്ഷ്മി (കവിതാദേവി). കമിതാക്കന്മാർ=കാമുകന്മാർ. (കവികളും കവിതാലക്ഷ്മിയുടെ കാമുകന്മാരാണെന്നു് പ്രസിദ്ധം). അന്തനയലോലൻ=അന്തനയിപ്പിക്കുന്നതിൽ (ഓരോ സരസസംഭാഷണങ്ങളിൽ തന്നോടനുകൂലഭാവമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നതിൽ) താല്പര്യമുള്ളവൻ. ലഭ്യം=കിട്ടുന്നതു് (കിട്ടാവുന്നതു്.) സ്പൃഷ്ടം=വരണ്ടതു് (സ്പൃഷ്ടമായതു്.) വിരളം=ദുർല്ലഭം (പ്രയാസം.) തന്തുനിര=വൃക്ഷക്കൂട്ടം.

ലോകം മുഴുവൻ പരമാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയുടെ ഏതുഭാഗത്തും സന്തോഷൈതന്യം പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്നു. ആ അവസരത്തിൽ, ഹതഭാഗ്യനായ കവിയാകട്ടെ വിവിധചിന്തകളാൽ പരവശനായിരുന്നു കരയുന്നു. ആ പ്രഭാതരംഗത്തിൽ തന്നൊ പരിസരാന്തരീക്ഷത്തിലേക്കു കണ്ണോടിക്കുമ്പോൾ കവി, തന്നെമാത്രമേ ശോകപരവശനായി കാണുന്നുള്ളു. ഈ അന്തരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തെ കൂടുതൽ വേദനിപ്പിക്കയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. എത്രമാത്രം മനഃക്ലേശങ്ങളുണ്ടായിരുന്നാലും കാവ്യലക്ഷ്മിയുടെ കടാക്ഷം ലഭിക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിലെല്ലാം—കവിതയെഴുതുവാൻ കഴിയുന്ന അവസരങ്ങളിലെല്ലാം—കവി, അവയെ മറന്നുപോകുകയാണു് പതിവു. ഏറെനാളായി ആനന്ദവിസ്മൃതിയനുഭവിക്കുന്ന ആ ദേവിയും വിമുഖയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. പിന്നെന്തുചെയ്യും?

കവി സ്നേഹത്തിനുവേണ്ടി—കളങ്കമറ്റ സ്നേഹത്തിനുവേണ്ടി—നിസ്സ്വാർത്ഥവും സുസ്ഥിരവുമായ സ്നേഹത്തിനുവേണ്ടി—ലോകമൊട്ടുക്കു് തിരഞ്ഞുനടക്കുന്നു. അതിന്റെ ഒരു ശകലമെങ്കിലും കണ്ടെത്തുന്നില്ല നിരാശ!—കൊടിയ നിരാശ—മാത്രമാണു് അദ്ദേഹത്തെ ഏതൊരിടത്തും സ്വാഗതംചെയ്യുന്നതു്. തന്മൂലം, ഖിന്നഹൃദയനായി, ജീവിതനൈരാശ്യത്തിനധീനനായി കവി പറയുന്നു: "മേലിലും പ്രകൃതിയിൽ ഏവംവിധമുള്ള ആനന്ദസമൃദ്ധികളുടെ ഉല്ലാസനർത്തനങ്ങളും കണ്ടേക്കാം. മദമാസത്തിന്റെ കനകനീരാഴിയിൽ പ്രപഞ്ചം ആറാടിയുല്ലസിക്കാം. പക്ഷേ അതിനിടയിൽ ഒരു ഹൃദയം (എന്റെ ഹൃദയം) തേങ്ങിത്തേങ്ങിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കും."

18. ആ രംഗം.

മാനസനേത്രം=മനോദൃഷ്ടി (മനസ്സിന്റെ കണ്ണു്.) മതി=മനസ്സു്. മോദം=സന്തോഷം. അണയുക=കൊണ്ടുവരിക (ഉണർത്തുക.) മധുകരകുലഗീതമുഖരിതം=വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങളുടെ 'ഝംകാര'ലോലിതത്താൽ ശബ്ദായമാനമായിത്തീർന്നതു്. പരുഷതതി=കയിൽക്കൂട്ടം. മുകുളിതം=സംസ്പുഷ്ടം. ഖകളം=ഇലഞ്ഞി. പരിവേഷം=ശരൽക്കാലങ്ങളിൽ ചന്ദ്രനുചുറ്റും വൃത്താകൃതിയിൽ കാണപ്പെടുന്ന ഒരു പ്രകാശരേഖ. ദിനകരമുദ്ദുകരം=സൂര്യന്റെ മുട്ടലാശ്ലേഷം. കരവകം=ചെമ്പകം. കുതുകിതം=സന്തോഷമുണ്ടാക്കുന്നതു്.

(ആശയം സ്പഷ്ടം)